În fond între guvernanți și guvernați există întotdeauna o ușă care se închide • interviu cu Mihai Dinu GHEORGHIU •

CONVORBIRI LITERARE

FONDAT 1867

DE „JUNIMEA"

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din România serie nouă nr. 13 (1302) martie 1991

De ce n-a sărutat dl. Iliescu papucul Papei – pag. 7

C.V. Tudor Libanezul

Mititeii și bîlciul poeziei pag. 3

Academia română de lemn – pag. 2

Infernul pe pămînt – pag. 2

Pactul cu diavolul

Cu o discreție și o grabă suspecte, a fost semnat la Moscova Tratatul de colaborare, bună vecinătate și prietenie româno-sovietic. România are o veche și amară experiență a tratatelor cu Rusia. Timp de aproape trei secole, ne-am amăgit cu gîndul că acordurile diplomatice ne pun la adăpost de poftele vecinului de la răsărit. Nu ne-au pus niciodată. Mistuit de imensa dorință a stăpînirii lumii, Kremlinul i-a sacrificat orice acord sau înțelegere. A călcat fără scrupule în picioare tratatele ori de cîte ori a avut ocazia. N-a fost un partener loial de dialog, ci un veșnic interesat, mințind, vinzîndu și aliații, nesocotind propria semnătură pe convențiile internaționale. Iar noi, românii i-am căzut victime printre primii, pomenindu-ne mereu invadați și jefuiți tocmai de cei cu care încheiaserăm acorduri de bună vecinătate și prietenie. Într-o bună parte a ei, istoria modernă a României este istoria rezistenței la tentativele de înglobare în imperiul rus, promotor al aceleiași politici expansioniste și sub țari și sub comuniști. Azi, colosul rusesc e zguduit de seisme, republicile anexate luptă pentru independență, iar puterea centrală încearcă să și mențină controlul prin forța armelor. Sovietologii prevestesc, pentru sfîrșitul mileniului, destrămarea ultimului imperiu, temîndu-se doar de efectele prea bruștei sale dezmembrări. Și, într-un asemenea moment, România se grăbește a reînnoi alianța cu Uniunea Sovietică. Să nu ne lăsăm înșelați de prevederile economice, culturale, științifice ori ecologice ale tratatului! Un tratat de prietenie presupune poziții apropiate ale părților, acordul de principiu în problemele majore, inclusiv aceea a drepturilor cetățenești. Căci mi-e peste puteri a concepe un democrat ce-i jură prietenie unui tiran. Ce altceva decît geografia apropie România, țară mică și subdezvoltată, de acest gigant pîrîind din încheieturi? Dacă ne-am lepădat de comunism, precum zicem, atunci e limpede că nu avem motive să agreăm politica imperialistă a Moscovei înlăuntru și în afară. Mai ales că o parte a pămîntului românesc e încă sub stăpînire rusească. Ce afinități poți avea cu un astfel de vecin încît să consimți a parafa cu el tratate de prietenie și bună vecinătate? Nu reprezintă proaspătul act recunoașterea dreptului sovieticilor asupra teritoriilor de peste Prut? Oare ce gîndesc românii de dincolo cînd văd că frații lor, de la care așteptau măcar un sprijin moral, se coalizează cu asupritorul, pecetluindu-le înrobirea? După simulacrul de referendum organizat în Moldova sub amenințarea tancurilor armatei roșii, încheierea tratatului cu Moscova este o grea palmă pe obrazul României. Guvernul a acceptat-o, însă țara întreagă o suportă. Nu

(continuare în pag. 2)

AL. DOBRESCU

Infernul pe pămînt

Ministrul nostru de externe a încheiat un acord cu Uniunea Sovietică, potrivit căruia România nu are pretenții teritoriale. După mascarada referendumului, acest act consfințind tratatul Ribbentrop—Molotov plătește cu Basarabia sprijinul dat de KGB și Gorbaciov, instalării la putere a actualei echipe În fapt, la anul nu vor fi alegeri, cum n-au fost nici în mai 90, cum n-au fost nici în 46. Cu masiv ajutor sovietic, comunismul s-a instaurat la noi pentru totdeauna.

Nemții au interes să confirme politica sovietelor, la fel americanii, englezii, francezii. Lideri occidentali ne vizitează și constată progresele democrației noastre, bătîndu-și joc de noi, ca și sub Ceaușescu, și urmărindu-și interesele.

Cei care au cerut să nu se trimită ajutoare în România, căci ele folosesc, ca și sub dictatură, numai celor ajunși la putere prin minciună și crime, au fost taxați de mult drept fasciști și vînduți. De altfel, dizidenții au fost deja înlăturați de la orice fel de funcții de conducere și decizie. S-a instaurat noua nomenclatură, mai feroce, mai hămesită decît cea veche, — și noua dictatură, care are curajul de a legifera deschiderea focului asupra cetățenilor care își vor cere drepturile, — cenzura pentru cuvînt, și prețuri încincite pentru a trăi.

L-am declarat pe Ceaușescu, și pe drept cuvînt, unul din cei mai odioși tirani din istorie. Dar el, în inconștiența și demența lui, n-a îndrăznit să facă ce face noua conducere a României. Să fie regretat la nici un an și jumătate de la moarte, numai atît și arată adevărata stare de lucruri din România: un infern. Infernul pe pămînt.

Cei care pot, își iau lumea în cap. Ceilalți, ca și înainte, demoralizați și disprețuindu-se pînă la oroarea de sine, cunosc cea mai amară batjocură și neputință din istorie. Un blestem apocaliptic ne ține ca într-o gheară de fier. Și nu mai avem speranța că vom scăpa vreodată. Occidentul s-a prefăcut că ne ajută, și nu vrea decît să profite de pe urma neputinței noastre; vecinii ne urăsc și ne disprețuiesc; Rusia dispune cum vrea de noi; nimeni din afară nu ne ajută, iar noi, înăuntru, ne autodistrugem. (Am avut votul în mînă și l-am dat comuniștilor, iar la anul îl vom da iar. Urlăm că nu vrem să muncim să întreținem un rege, dar întreținem regește o sută de mii de securiști ca să ne maltrateze, spioneze și dezinformeze, la nevoie, să ne împuște).

Nu cunosc nicăieri o soartă mai teribilă. Și mă întreb, și nu îndrăznesc să-mi răspund: ce vrea Dumnezeu cu noi. De ce ne-a mai lăsat să existăm pe fața pămîntului.

Nicolae IONEL

„Era mai bine înainte!"

De la Totalitarism la Fanatism

• C.V. Tudor Libanezul •

Se pare că „democrația originală" e un blestem care a căzut nu numai peste capul nostru, ci și peste mai toate țările proaspăt ieșite din totalitarism. Dar, la noi, se poate vorbi, într-adevăr, de o *democrație expres originală*, poate și pentru că dictatura ceaușistă a fost una dintre cele mai dure pe care le-a cunoscut Estul.

Cînd iese din închisoare, omul nu se îndreaptă neapărat către ceea ce l-ar putea purifica, spre zonele curate ale existenței. Ori, cîteodată, cei proaspăt ieșiți din recluziune se opresc la circiumă, și acesta-i poate primul pas spre o reîntoarcere între zidurile odioase și sinistre ale Penitenciarului. Dacă primii pași în libertate sînt amestecați cu alcool și dacă, apoi, încă mahmur fiind, lucrurile din jur nu au exact culoarea visată între negrele ziduri, sigur că primul lucru care-ți vine în minte este să spui: Era mai bine înainte!

Pentru unii, libertatea este mai greu de suportat decît recluziunea. Libertatea cere inteligență, cere creativitate, pe cînd tu, obișnuit cu programul strict, neproblematic al închisorii, obișnuit să nu decizi pentru propria-ți persoană, ci doar să te lași purtat de legile făcute de alții și care, uneori, îți par supranaturale, te simți trădat, părăsit, atunci cînd ți se propune, brusc, să-ți construiești singur existența.

Da, parcă-ți lipsește ceva, poate mîna zdravănă a Șefului închisorii, care te jumulea părintește, dar care nici nu te lăsa să mori. Și-apoi, lumea nu părea atît de colorată, nu părea să aibă atît de multe nuanțe, te obișnuiești, într-un fel, să vezi totul în alb-negru. Pînă și ziarele care ți se aduceau acolo, în celulă, aveau rubrici intitulate chiar: Alb-negru.

Sigur că, în secret, visai libertatea, sigur că te săturaseși să vezi, la nesfîrșit, lumea în cele două culori, dar nu bănuiai că acea libertate pîndită să-ți aducă atîtea probleme. Da, e prea complicată libertatea! Nu e deloc ceea ce ai visat, nu stau în ea chiar cîini cu colaci în coadă. Și apoi, obișnuit doar cu problemele supraviețuirii, constați că în libertate se vorbește prea mult, sînt prea multe voci care-ți spun lucruri la care nici nu ai vreme să gîndești.

Da, chiar, oare nu-s prea mulți cei care vorbesc în această libertate? Și, mai ales, oare nu-s prea diferiți? N-ar fi mai sănătos ca unora să li se închidă gura? Uite, acolo numai Șeful închisorii ținea discursuri, foarte pe înțeles, vorbea, deci, Unul singur și Toți ascultau și nu am murit, slavă Domnului! Puah, și libertatea asta deșănțată! Ți se acrește de atîta libertate. Mai bine să tragi o fugă pînă la crîșma din colț, să-ți mai clătești gura cu ceva tare. Da, acolo-i de mine, acolo se vorbește pe înțelesul meu, acolo lucrurile-s clare, la fel ca înainte, acolo regăsesc albul și negrul, bunii și răii, frumos încolonați și costumați adecvat. Și cea mai potrivită mi se pare a fi circiuma-hazna „România Mare", deschisă non-stop de băieții buni: nea Jenică Barbu și barmanul neobosit Corneluș V. Tudor. Da, bine-i acolo! Nu au „băieții" decît un singur fel de băutură, dar din belșug și pe îndestulate, nu cu zgîrceală și vorbe în doi peri. Mai vorbim de una de alta, îl pomenim, după cîteva pahare în plus, și pe regretatul răposat, care n-a fost chiar om rău și care, orișicît, i-a stuchit pe unguri de nu s-au văzut. Acolo, cînd ne amețim binișor, cîntăm împotriva ungurilor, a nemților, a evreilor și chiar împotriva maghiarilor. Ce vin ei ăștia să ne pună cu botul pe labe în țărișoara noastră? Hai, să trăiești, nea Jenică, la mulți ani și la mai mare, coane Vadime patrihoțule!

Deveniți, încet-încet, sentimentali, mai spunem uneori: „Era mai bine înainte!" și ne gîndim, în intimitate, că poate n-ar fi rău să avem o mînă de fier, o mînă care să ne arate limpede drumul în păienjenișul acesta aberant de drumuri. Poate dom' general Victor Stănculescu, ori poate taica Radu Ceontea ne-ar putea — nu-i așa? — călăuzi.

Dragul naționalist face ravagii nu numai la noi. Fiind însă noi mai originali, avem un partid P.U.N.R., un partid al românilor, ca și cum am fi minoritari în propria noastră țară!

Bine înțeles că e jignitoare existența acestui partid, tocmai pentru români, e un nonsens, dar pentru că-i legat strașnic de o organizație „culturală" Vatra Românească și de un organ atotputernic așa cum este „România Mare" (și Tare), nonsensul trece prin urechile acului și vîntul naționalist șuieră tot mai tare, tot mai original. Radu Ceontea, Vadim Tudor et comp. nu fac decît să exploateze teama de libertate a unor semeni de-ai lor, dîndu-le iluzia că luptă pentru o cauză, întreținîndu-le o periculoasă ură împotriva a tot ce nu-i românesc, așa cum însuși răposatul o făcea.

Xenofobia românului verde Vadim Tudor este, în același timp, mina sa de aur. Viziunea sa de tîrîtoare nevertebrată îl face să declame astfel străinătății: „Chiar vreți să tragă țara asta obloanele și să nu mai primească pe nici unul pe aici?"... Iată că Vadim vede România ca pe-o celulă, cel mult ca pe-o dugheană căreia îmbufnatul chelner îi trage, nitam-nisam, obloanele.

Ceaușescu a încercat toată viața să fie credibil în exterior; urmașii săi, Vadim and Ceontea, sînt infinit mai mediocri și nu visează decît la statul Autarhic Român. Corneluș, mamă, chiar așa închizi tu obloanele în fața străinătății? Nu lași tu măcar o ușiță dosnică deschisă pentru Saddam Hussein?

Pentru unii, libanizarea României este o chestiune vitală.

Dorin POPA

Poligon 21

Academia română de lemn — cadre și fișe

În ultima vreme **Academia Română** a devenit un loc chiar mai compromițător decît **Parlamentul** (dacă așa ceva mai este cu putință...); intrarea în acest for este reglată de obediența — trecută și prezentă — față de Putere, o putană totuși foarte constantă cînd e vorba de vărsăminte...

Nu de mult, doi domni scriitori — Sorescu și Buzura — și-au încasat dividendele rezultate din coabitarea cu Prezidenția sub forma (foarte elegantă de altfel) titlului de academician.

Din păcate, intrînd în rîndul Nemuritorilor, cei doi amintiți mai sus, și-au luat rămas bun de la scriitorii în viață ceea ce, tradus, ar putea suna și astfel: „Ce-am avut și ce-am pierdut!?...". Bănuim, în acest sens (cel de mai sus...) că demisia d-lui Sorescu din **Uniunea Scriitorilor** a fost, dincolo de orice motivații conjuncturale, primul pas al domniei-sale pe poarta **Academiei Române**. Sperăm din tot sufletul că d-lui Buzura nu i se va cere așa ceva deși, deși... îmi îngădui să mă hazardez: dl. Buzura a fost — și mărturie ne stă opera domniei-sale, atîta cîtă e — fascinat de putere. Nu cumva, nu cumva dl. Buzura, dovedind o abilitate atît de netipic ardelenească, și-a compromis **deliberat** poziția printre scriitori în viață pentru a putea pătrunde și sonda din intimitate obiectul cercetărilor sale, adică relația individ — Putere? Dacă da, atunci jos.. Iliescu. Dacă nu, nu!

Să mergem, însă, mai departe pentru că **Academia Română** e plină de surprize, unele năucitoare, semănînd, în acest sens, cu acele cutii frumos ambalate, dar care ascund, de pildă, pocnitori urît mirositoare[1].

Am spus „surprize", dar odată în posesia algoritmului, nici o problemă: aș putea, de pe acum, să indic viitorii trei nemuritori, și, pentru a nu prelungi nepermis suspansul, iată-i:

— **Onorabilul domn Mițuțoiu**: director de gazetă (**Adevărul**), semnează editorialul, statele de plată și demult, pe cînd nu se zărea, și traduceri. Mai semna dumnealui și altceva, dar preferăm să nu amintim pentru a nu-l expedia, prea curînd, în rîndul nemuritorilor. Coleg de omagii cu C. V. Tudor.

— **Preafericitul domn Valeriu Cristea**: articler, fost critic literar; nu a semnat omagii, nu a fost coleg cu C. V. Tudor. Angajat, înainte de 20 Mai în mișcarea de rezistență împotriva... — și alături, ferm, de Richard al III-lea ot Cotroceni.

— **Preacinstitul domn (?) Petre Sălcudeanu**: a semnat ce-a putut. Coleg.

Alte surprize, în numărul viitor. Acum voluționăm grațios și atingem iarăși, cu ce putem, capul strălucitor al domnului Bîrlădeanu, domn angajat încă de pe vremea cînd era tovarăș în mișcarea de rezistență împotriva poporului român, popor pe care l-a dezaxat pentru a-l elibera în lagărul socialist. De aici, Groza, Dej și ce-a mai urmat. Vă voi povesti, în cele ce urmează una dintre cele mai mari nenorociri care i s-a întîmplat academicului președinte al **Senatului**.

Cunoaștem cu toții fobia d-lui Bîrlădeanu față de hîrtie (și față de hîrtia tipărită în special; a se consulta, în contra-partidă, opera domniei-sale). Ei bine, într-un moment de iritare, ușor de presupus în prezența neîncetată a factorului alergen, dl. Bîrlădeanu și-a luat hîrtiile (puține, un proiect de lege doar) și le-a aruncat pe biroul d-lui Roman. Acesta, plecat, plecat, dar le-a semnat, a avut surpriza ca, la întoarcere, să dea ochii nu cu o parte a presei cum ar fi fost de așteptat, ci cu toată presa! Și de ce? Pentru ce? Pentru un pirdalnic proiect de lege prin care **Frontul** vrea ca să ne lege? În fond, să fim bine înțeleși, de vină a fost alergia d-lui Bîrlădeanu. Că aceia tratați am fi fost noi, destabilizatorii, ce mai contează? Doar era vorba de sănătatea unui om. Și încă ce om! Și, pe deasupra, și Academician! Te joci?

Aspirant, fost candidat la pușcărie, al vostru,

Dorin SPINEANU

1. Nu, nici un cuvînt despre nădragii academici ai Președintelui **Senatului**! Nici unul...

Pactul cu diavolul

(urmare din pag. 1)

meritam o asemenea jignire, dar puterea actuală n-are vreme de „sentimentalisme". Avea șansa de a-și dovedi patriotismul și a trecut nepăsător pe lîngă ea. A preferat să se și să ne umilească. Nu cunoaștem decît în linii foarte generale conținutul tratatului, iar anexele lui, de regulă infinit mai interesante, ne sînt complet străine. Însă un tratat ce confirmă dreptul Uniunii Sovietice asupra unei părți din România reprezintă, oricum l-am privi, un act de trădare. Ceea ce aparatul comuniștii oferiseră fără scrupule, căci nu dădeau nimic dintr-al lor, e consfințit de „tînăra noastră democrație". Dacă guvernul Roman va rămîne în istorie, atunci va fi și pentru această imensă eroare de apreciere numită Tratat de prietenie și bună vecinătate cu Uniunea Sovietică. Mai mult ca sigur că de el se leagă destule speranțe, în legătură cu care domnul prim ministru și domnul președinte ar fi cei mai indicați să informeze națiunea. Pînă o vor face, îngăduit să ne fie a opina că beneficiile lui (materiale, pentru că de beneficii morale nu poate fi vorba) sînt neglijabile prin comparație cu imensa pierdere. Probabil că vom primi, în continuare, petrol, gaze naturale și minereuri, în schimbul cărora vom da, ca și pînă acum, carne, cereale, unt, brînzeturi, eventual confecții și mobilă. Însă cu alimentele luate de la gura românului se pot achiziționa materii prime de oriunde, chiar la prețuri ceva mai scăzute. Nu calculele economice justifică, așadar, grabnica parafare a tratatului, ci mai degrabă rațiunile politice. În căutare de aliați, puterea actuală se orientează oriîncotro descoperă înțelegere și simpatie. Întîmpinată cu rezervă de Occident, greu de convins cîtă vreme statutul democrației noastre e atît de „original", ea a primit semne încurajatoare din partea Beijingului, a Moscovei, ca și din capitalele lumii a treia. Încetul cu încetul, legăturile internaționale ale României reintră în albiile bătute metodic de comuniști. Răbdători, vechii tovarăși de drum au așteptat să sfîrșim joaca de-a democrația, ca să ne întîmpine cu brațele larg deschise. Se pare că nu le-am înșelat așteptările.

clipele vieții

Forma de guvernămînt (I)

A trecut Bunavestire și nimeni nu știe al cui este ogorul românului, cine și cu ce'l ară (trebuia arat încă de mult), cine și cu ce'l samănă, cine și ce va secera...

Acesta este adevăratul „a fi sau a nu fi" al nației, căci de ogorul de la la Coarnele Caprei depinde pâinea de la brutărie, laptele copiilor, mălaiul și cartofii, de acel ogor depind salariile parlamentarilor, al președintelui, leafa de mizerie a jurnaliștilor și bănuțul dumitale, cel ce cumperi această foaie...

Iată de ce, primul act post-revoluționar ar fi trebuit să fie restituirea imediată și necondiționată a pămîntului către proprietarii săi de drept; am fi avut acum ogoarele arate și însămînțate, nu pârloagele pe care se ceartă și se bat brigadierii și președinții c.a.p.

De ce n-a fost așa?

Pentru că cei care au pus mâna pe putere în ianuarie 1990 nu au fost reprezentanții revoluției anticomuniste, ci comuniști formați la școlile kominterniste de la Kremlin, în spiritul internaționalismului proletar și nu al patriotismului românesc. Așa se face că ei, pretinzând că s-au despărțit de nelegiuirea comunistă și că vor să intre în legalitatea democratică și românească, au menținut de fapt acea nelegiure și instituțiile nelegale, antidemocratice și antinaționale pe care le-a produs.

Una dintre ele este republica.

Românii nu au cunoscut această formă de guvernămînt înainte de ocuparea țării de către U.R.S.S. În întreaga lor istorie, de la Burebista și Decebal, și până la 30 decembrie 1947, românii au avut regi, domnitori, principi, într-un cuvânt monarhi. Visul milenar al poporului român de a se reuni în granițele sale firești, într-un stat democratic și prosper s-a realizat sub domnia Regelui Ferdinand, în 1918. Acestui act i-a urmat o împroprietărire masivă, și eficace a țăranilor și promulgarea, în 1923, a Constituției României, una din cele mai progresiste și democratice constituții din lume. Oameni de pe toate continentele imigrau în România pentru a-și găsi un rost la noi.

Republica „populară" a fost introdusă în Regatul României în mod ilegal, la umbra tancurilor sovietice prin amenințarea și șantajul exercitate de criminali ca Gheorghiu-Dej, Groza și Pauker.

În cei 26 de ani de „republică populară", țara noastră a devenit dintr-unul dintre cele mai prospere și democratice state din Europa, un ghettou îngrădit cu garduri de sîrmă ghimpată, câmpuri de mine și turnuri de pază, pentru ca populația redusă la sclavie să nu poată evada din „paradisul socialist"; în interiorul acestui vast ghettou, pușcăriile, lagărele, Canalul, Bicazul, Aiudul, Sighetul, Piteștii, Jilava, și lista poate continua cîteva pagini, erau exterminați zi și noapte mii, zeci și sute de mii de români. Cifra celor care au trecut prin aceste mori ale satanei, doar până în 1964 este de circa 2.000.000 (două milioane), a celor uciși în chinuri inimaginabile se presupune a fi de circa 600.000. Dar cei morți îndată după „eliberarea", din cauza regimului draconic de detenție, dar țăranii împușcați în masă cu ocazia „colectivizării"?

Căci „republica populară" a „colectivizat" mai tot terenul arabil al țării, a „naționalizat" toate industriile, de la Malaxa până la cizmăria din colț, instaurând în grânarul de odinioară al Europei, foametea, penuria și umilința materială. Căci comuniștii știu că deposedarea și umilirea materială atrag umilința morală și neputința politică.

Viclenia generalului de securitate N. Ceaușescu, instruit ca și înaintașii și urmașii săi la aceleași „universități" de la Moscova, a indus în eroare pe mulți. Paul Goma, Al. Ivasiuc și alții s-au înscris în p.c.r., cei încă vii justificând acest gest prin marea lor naivitate. KGB-istul nostru național a avut numeroase contribuții originale la socialismul științific, cea mai notabilă fiind transformarea „republicii populare" în „republică prezidențială", adică proclamându-se dictator absolut, cu sceptrul și însemne în toată regula. Așadar, din 1974 am avut „republică prezidențială", adică dictatura criminală a unui scelerat.

Și iată că după revoluția anticomunistă, după ce tinerii au murit pentru redobîndirea libertății și reinstaurarea legii, cea mai neleguită dintre invențiile comunismului, „republica prezidențială" este menținută ca formă de guvernământ, iar în locul Constituției legitime și legale a țării ni se oferă o aberantă „lege electorală", în virtutea căreia se „alege" un „președinte" — singurul precedent fiind cel din 1974 — și un „parlament" care deliberează de un an pentru a reda țăranilor ceea ce a fost și este al lor, și se opintește să ne dea o „constituție", ca și cum nu ar ști că România are de mult o excelentă Constituție, care este în vigoare și singura în vigoare.

Dar aleșii rotofei ai „legii electorale", pe care îi admirăm la televizor, muncesc din greu pentru a ne dărui în fine constituția care să consfințească „victoria socialistă" din 1974 — „republica prezidențială". Unul dintre acești grăsulii cu bărbuță și creiere de godaci zicea de curînd că această muncă va fi „un proces continuu și lucrativ".

Curat „lucrativ", dar nu pentru țăranul de la Coarnele Caprei, nici pentru muncitorul de la C.U.G. (Va urma)

Mihai URSACHI

cronica literară

Mititeii și bîlciul poeziei

Titlul ultimului volum de versuri al Elenei Ștefoi — *Cîteva amănunte* — pare ales cu intenția de a nu provoca nici o reacție. Cuminte și șters, devine eticheta valabilă oricînd și oriunde, nedeosebind explozibilul de stropii de agheazmă, nici prețioasa cacofonie de adevărata poezie. Numai de porniri seducătoare nu ar putea fi bănuit! Departe de a trezi și a alimenta în vreun fel curiozitatea, pare să întîmpine orice privire cu o grimasă savant obosită, nepropunîndu-și să dezvăluie nimic în afara propriei sale artificialități. Pe măsura titlului, cartea nu oferă nici ea prea multe surprize: cochetează stîngaci și superficial cu „literatura militantă" — atît de dragă unui distins cronicar de la *Cronica*, mai ales că-l scutește și de o judecată de valoare! — pentru a fi, mai apoi, atrasă de cel mai neinspirat narcisism, diluîndu-și incredibil de mult poeziile. De aceea, o lectură pornită să descopere în cele patruzeci și trei de poezii dovezile unei „dizidențe" nedeclarate din discreție — deci texte cenzurate, eliminate datorită forței lor intolerabile — este sortită să dea greș; ca și o eventuală încercare de a verifica înnoirea limbajului atît de des anunțată. Nu pentru că ar lipsi aluziile politice sau artificiile retorice, ci, mai curînd, din cauza „logoreei" (vorba autoarei) în stare să transforme orice semn într-o podoabă inutilă. extravagant colorată, frizînd uneori prostul gust. În ciuda orgoliului nemăsurat al autoarei toate construcțiile de acest fel nu sînt în stare să ducă la altceva decît la un simulacru de poezie. Persistă senzația că paginilor prezentate atît de sigur le lipsește ceva, ele nefiind decît schelete rigide, împodobite cu artificiile arhicunoscute pentru a fi prezentate drept trupuri închegate. Revoltele în surdină, marile răzvrătiri ale unor sintagme izolate, avînturile întrerupte la jumătate, refuzul terorii prin consemnarea meticuloasă a unei realități pe dos nu mai interesează astăzi prea mult, nereușind să mai înlocuiască valoarea literară. Nu vreau să susțin nici o clipă că realitatea s-a schimbat într-atît încît șoaptele contestatare nu mai pot fi înțelese. Nicidecum; trebuie însă să observ că scopurile declarate nu mai pot face invizibile sterilitatea unor pagini, lipsa de ispirație a celui ce repetă la infinit structuri deja uzate și, mai ales, pierderea pariului cu literatura. Dacă nu s-a mizat decît pe forța de șoc a unor expresii mai violente, dacă s-a luat în calcul doar capacitatea de autoiluzionare a cititorului, atunci cartea Elenei Ștefoi trebuie să se considere decapitată, lipsită de viață, putînd să mai ducă în eroare doar prin ultimele ei spasme. Exorcizarea îndărătnică a răului mărunt, aluziile discrete și inofensive, revoltele minime, mai degrabă imaginate decît reușite vreodată, nebunia mimată cu mult prea multă răceală și lipsită de orice brumă de umor nu mai cuceresc pe nimeni. Multe din virtuțile ce-au asigurat succesul permanent al unor optzeciști se dovedesc acum ineficiente. Bineînțeles, spiritul de grup — cu aspectele sale aberante — a continuat să supraviețuiască: despre ai noștri numai de bine! Este posibilă vreo rezervă, vreo îndoială! Nu, niciuna! Nici nu mai contează impresia produsă în mod real de un autor sau o carte, prestigiul deja recunoscut îl va face pe eventualul comentator să se piardă în piruete logice și ilogice, căutînd să nu spună un lucru care, totuși, sare în ochi: dacă versurile întîmpinate astăzi cu destule laude ar fi fost trimise de vreun debutant la redacția revistei *Contrapunct*, s-ar fi bucurat de o respingere fermă. Da, dar numai un debutant se poate expune unei critici acide. Ceilalți...

Să revin însă la cealaltă latură revoluționară a cărții, și anume la narcisismul agresiv și supărător. Cum era de așteptat, în ciuda împărțirilor în trei cicluri distincte, *Cîteva amănunte* nu are decît o singură temă, exprimată cu destule variații, dar niciodată abandonată: plăcerea ieftină a poeziei de a se transforma în propria sa oglindă, interesul pentru mecanismele care-o produc, introducerea unei teorii a scrisului în versurile stîngace. Originalitatea, posibila părăsire a monotoniei n-o mai interesează în mod deosebit pe marea descoperitoare a resurselor limbajului. Dimpotrivă, convinsă că trebuie să scrie o poezie altfel decît pînă acum, Elena Ștefoi își acceptă cu seriozitate misionariatul, nefiind vizitată nici o clipă de diavolul umorului. Majoritatea versurilor — începînd cu prologul — se pronunță asupra nevoii de a sparge limbajul, amintind stîngaci și retoric bucuria/spaima/plăcerea de a încălca limitele. Și totuși, în ciuda declarațiilor mai mult decît generoase, poezia rămîne crispată, învîrtind la nesfîrșit în materia ei săracă ideile ce trebuie exprimate cu orice chip. Devenind un discurs secundar despre poezie, despre scris, paginile din *Cîteva amănunte* încetează adesea să mai fie poezie. De fapt, cartea ajunge să-i propună cititorului o plictisitoare mișcare în cerc, între descrierea limbajului și a posibilelor sale modificări și descrierea descrierii. Ca și în experimentele teatrale, vocea autoarei intervine direct, întîmpinînd parcă rezervele cititorilor, acuzîndu-se de superficialitate, de „mimarea" profunzimea, ce-i dreptul", un asemenea și aceasta o modalitate tehnică, neînstare însă să spulbere prin luciditatea sa nemulțumirile celui ce ia contact direct cu textele. Astfel, cînd în marea sa mărinimie Elena Ștefoi are grijă să spună — ceea ce, dealtfel, devenise vizibil — că „Nimic nu e, nimic/nici nu a fost de-nțeles:/pe ele însele/vorbele mele se tot răsfățau/ (mimînd profunzimea, ce-i dreptul)", un asemenea discurs nu numai ca nu mai poate salva, ci ajunge chiar să contribuie la distrugerea poeziei. Nici o clipă pendularea aceasta între narcisism și contemplarea narcisismului nu are altă urmare decît îngrădirea versurilor într-un nou sistem de constrîngeri. De data aceasta autoimpuse! Și, totuși, încercările concrete de a „biciui" limba duc uneori la efecte savuroase, depășind, ce-i drept, intențiile auctoriale. Pe fondul general al crispării poeziei, găselnițele verbale, încercările de a materializa cu orice chip limbajul produc efecte hilare. Granița dinspre serios spre ridicol este depășită frecvent și, mai ales, cu destulă sobrietate.

Bietului cititor începe să-i fie din ce în ce mai zgîndărît apetitul și va fi pus în situația de a-și dilata nările din cauza mirosului îmbietor al versuțelelor ce se prăjesc nestingherite, va saliva din belșug: „Deasupra reșoului/sinonimele sfîrîie/cum sfîrîiau altădată/mititeii la bîlci". Gata, s-a terminat cu ideala, imateriala foame de poezie de pînă acum! Cel rătăcit printre paginile Elenei Ștefoi va trebui să simtă rozîndu-l în pîntece atunci cînd proporțiile sfîrîie biblic și apetisant: „Cum fiecare propoziție sfîrîia/prin zăpadă pe jar/ca peștii care-ar fi putut/hrăni seminții și popoare". Vă imaginați, probabil, că astfel de imagini nu puteau fi decît subversive, gata să răstoarne oricînd aberanta ordine instaurată. Ei bine, deși gata rumenit, pentru autoarea răzvrătită împotriva convențiilor, limbajul rămîne încă misterios și neîmblînzit, un loc unde — sîntem avertizați aproape didactic — „Picătură cu picătură/veninul se-adună/între principalele părți de vorbire. Dar, în ciuda înverșunării cu care se urmărește dezvăluirea dramei limbajului, versurile din *Cîteva amănunte* lasă adesea impresia de secvențe ce nu se suportă reciproc și care, paradoxal, trec cu destulă ușurință granița dinspre absurd spre rizibil. Se nasc astfel fragmente pe care mă voi feri să le interpretez, ținînd doar să amintesc că poeziile se doresc a fi și un mijloc de a scăpa de complexe, de obsesii: „și gestul acesta mă și înveselise/cu tone de lichid amniotic/oho, cum mai dănțuiau/pe deasupra placentei/desuchiate umbre de coarne" sau „ai putea/binecuvînta în egală măsură/amorul și ugerul lui/de oaie istorică". S-ar putea da mult mai multe citate, dar voi lăsa cititorilor plăcerea de a le găsi și de-a le comenta în funcție de context. Între timp, pot să-mi dau seama că, în ciuda unor afirmații făcute la început, cartea Elenei Ștefoi mi-a oferit destule surprize

Gabriela GAVRIL

ÎN FOND ÎNTRE GUVERNANŢI ŞI GUVERNAŢI EXISTĂ ÎNTOTDEAUNA O UŞĂ CARE SE ÎNCHIDE

• Liviu Antonesei în dialog cu MIHAI DINU GHEO

În capitalele judeţene, lucrurile s-au petrecut cam la fel

— Mihai, ca să-l citez pe Zinoviev, aş vrea să avem o discuţie care se înscrie oarecum în formula „noi şi Occidentul". În primul rînd, mă interesează faptul că tu eşti sociolog. În al doilea, că nu mai eşti în ţară de mai bine de un an. Deci faptul că poţi privi, oarecum din exterior, uneori se vede mai bine de acolo decît din mijlocul lucrurilor. Eu am să plec de la cîteva „incidente" ce mi s-au părut revelatorii şi voi apela la tine ca la un interpret calificat. Am revăzut aseară, împreună, cîteva casete cu evenimentele din decembrie 1989 şi cele ce-au urmat. Din ce-ai văzut, din filmul care a fost arătat şi lui Petre Roman, la cîteva zile după Revoluţie, ceea ce-a produs şi un incident între el şi reporterul televiziunii franceze...

— Eu n-am văzut emisiunea aceea. Am auzit, am auzit.

— Bun. Ceea ce mi se pare semnificativ este faptul că acel film a produs primele suspiciuni în Occident în legătură cu Revoluţia „televizată" din România. Ţie ce senzaţie ţi-au provocat secvenţele respective ?

— Te referi la discuţia din cabinetul lui Ceauşescu ?

— Da, la discuţia din CC, dar şi la primele luări de poziţie ale lui Chiţac, Iliescu, Roman ş.a.m.d. la televiziune.

— Da, cele mai multe le văzusem la vremea respectivă, chiar dacă nu mi le aminteam exact. În al doilea rînd, mi-aduc aminte de incidentul respectiv, cred că era pe Canalul 3, şi mi-aduc aminte unele reacţii ale francezilor, care erau foarte diverse, foarte împărţite. Cunoştinţele mele, de pildă, spuneau că se vede că Roman n-are obişnuinţa interviurilor sau, mă rog, a situaţiilor de genul acesta. Da, ceea ce-i frapează pe occidentali e faptul că un om politic nu are dezinvoltura sau experienţa în faţa jurnaliştilor pe care o au politicienii de aici. Desigur, rămîne sub semnul întrebării şi procedura însăşi a ziaristului, pentru că există o anume deontologie profesională. În privinţa secvenţelor propriuzise... cum să zic... acum lucrurile sînt cunoscute, nu m-au mai frapat. Ba da. Mă frapează similitudinile cu evenimentele petrecute, mai mult sau mai puţin în acelaşi timp şi stil, în provincie. Eu am stat de vorbă cu mulţi oameni din ţară. În capitalele judeţene, lucrurile par să se fi petrecut într-un fel asemănător — adică un grup de oameni care încearcă să se fixeze la putere, care sînt mai mult sau mai puţin contestaţi de mulţime, mulţimea care voia să pătrundă... uşa care se închide. În fond, peste tot, între guvernanţi şi guvernaţi trebuie să existe o uşă care se închide, iar uşa aceea separă, simbolic la început, lucrurile.

— Ce senzaţie ţi-a provocat această „închidere a uşii" ?

— Păi, retrospectiv, senzaţia că nu s-a format un alt guvern, o alternativă. Acum, toată lumea îl contestă pe Iliescu „şi ai lui", dar de ce, să spunem, n-a existat în camera de alături sau în altă clădire din Bucureşti, un guvern care să se fi format la fel, adică închizînd uşa ? Sau proclamîndu-se guvern şi afirmînd că el este guvernul legitim. Aşa ceva nu s-a întîmplat. Adică — oricît de mult sînt contestaţi cei care-au format respectivul guvern, toată această contestaţie n-a dus la o formulă politică alternativă. Chiar şi cei care au contestat noua echipă au gîndit într-un fel că, de fapt, inevitabil tot aceştia ar fi trebuit să fie. Tot din oameni de genul ăsta ar fi trebuit să se formeze.

A fost clară revolta, indiferent de problema instigaţiei

— E vorba de „teoria vidului de putere", nu ? Prin plecarea lui Ceauşescu a apărut „vidul de putere" şi cine putea prelua puterea decît cineva ce avea experienţa organizării, pare limpede. Dar, din ce-ai văzut tu între timp, din ce-ai auzit, din ce-ai revăzut ieri, cum crezi că ar putea fi definite evenimentele din decembrie 1989 ?

— Cum să spun ? Eu cred că fiecare termen care se vehiculează sau care, la un moment dat, se foloseşte despre un eveniment capătă o anumită uzură şi o anumită manipulare mediatica, politică, fiecare încearcă să-l exploateze. De exemplu, în România, toată lumea folosea termenul „revoluţie" cu entuziasm la început. Cînd s-a vorbit, în străinătate, de „complot" şi de „lovitură de stat" acolo au protestat cam toţi. Au protestat oameni de cea mai bună credinţă. După aceea s-a preluat ideea complotului, a loviturii de stat ca să fie folosită cam la fel...

— Teoria „furtului Revoluţiei" ?

— Da, în această teorie, se pun în contradicţie revolta şi lovitura de stat. Dar alţii au exploatat „prin consens" aceste două laturi. De altfel, asta este motivaţia multor dintre cei care au cîştigat alegerile ulterior. Dar... cum să spun... clară a fost revolta, indiferent de problema instigaţiei. Cred însă că lucrurile acestea sînt, acum, deja cam depăşite...

— De acord, dar pe mine mă interesează părerea ta...

— Părerea mea este că revolta, revolta populară n-a avut decît o foarte mică avangardă politică — cei care formulau lozincile şi care au ţinut lumea în stradă, dar care a rămas la nivelul acesta, de presiune stradală, nu a avut, nu a coincis cu un mod de organizare politică. Deci, a existat un fel de nesuprapunere, de paralelism între stradă, revolta străzii, forma de organizare politică şi formaţiunile intermediare care s-au constituit, inclusiv **Frontul**, dacă vrei. În primă instanţă, acesta era un fel de tampon între masse, între mulţime şi structurile partidului şi statului, care se tot „dizolvau"...

— O.K., Mihai...

— Eu cam aşa văd. Acum, dacă vrei să-i spunem lovitură de stat... evident că cei care l-au executat pe Ceauşescu, care erau din aparat, intră în definiţia loviturii de stat. În procesul Ceauşescu, curios este că Ceauşescu avea autoritate asupra celorlalţi, în vreme ce ei nu dispuneau de argumente valabile, foloseau o retorică din asta jurnalistică, nu un limbaj legal exact.

„Proclamaţia" a încercat să sistematizeze esenţa revoltei

— Vorbeai despre nesuprapunerea dintre revolta populară şi un cadru organizatoric al ei, propriu. Într-adevăr, se pare că a existat un decalaj între aceste două laturi. Să ne gîndim că, de pildă, Proclamaţia de la Timişoara a apărut tîrziu, tocmai prin martie. Or, dacă vrei, Proclamaţia mi se pare primul document coerent al revoltei, un document post festum, care a încercat să sintetizeze esenţa revoltei.

— A încercat s-o sistematizeze.

— De acord, s-o sistematizeze.

— De fapt, nu este un document al revoltei din decembrie, este instituţionalizarea revoltei. Ea a încercat să o recupereze, dacă vrei.

— Bun. Ce-au constatat timişorenii în martie ? Că lucrurile începute în decembrie nu s-au finalizat. Aşa e ?

— Păi, da.

— Crezi că evenimentele începute în decembrie s-au finalizat în alegerile din mai ?

— Cum să zic ? Termenul ăsta de „finalizare" nu-mi place. Nu. Sigur, e evident că noua putere constituită, noul guvern, noul regim etc., au încercat, prin alegerile pe care le-au dorit, tocmai de aceea, cît mai rapide, să pună capăt unei situaţii haotice, de dezorganizare etc. şi să-şi ofere o legitimitate. Ceea ce era cvasi-imposibil pentru că n-a sărit în aer numai Ceauşescu, a sărit regimul, s-au contestat conceptele, ideologia, funcţiile, tot aparatul de stat, totul a fost pus în cauză. O, asta nu se putea realiza în 5 luni...

— Nu ţi se pare interesant că, teoretic, prin alegeri, noua putere s-a legitimat, însă practic această legitimare nu pare să funcţioneze odată ce ea este contestată în continuare. Mă refer la întreaga avalanşă de contestări începută cu Piaţa Universităţii, care a continuat şi după 20 mai, şi continuată prin mişcările repetate ale societăţii civile...

— Cum să spun ? Iluzia mare pe care şi-au făcut-o cei care au cîştigat alegerile a fost aceea că regimul va funcţiona de la sine, că trecerea la democraţie se poate face instantaneu, prin decizii de sus. Ei au crezut că, asemenea unei superstructuri politice democratice consolidate, ca în Occident, în momentul în care există o majoritate, jocurile sînt făcute — guvernul şi partidul majoritar s-ar putea bucura de încredere şi legitimitate, poate să facă reforme ş.a.m.d. Or, asta este o naivitate. Şi à propos de ce spuneam mai înainte, „noi şi Occidentul", nu se poate deloc...

— Nu se poate spune că de pe 20 mai a început democraţia !

— Sigur că nu. E o iluzie să se creadă că s-ar putea copia un sistem politic, chiar cu cele mai bune intenţii, într-un termen foarte scurt. Orice s-ar spune, cu cele mai bune intenţii, repet, orice etichetă şi-ar lipi, orice filosofie politică ar adopta unii sau alţii, într-o societate care prezintă datele structurale ale vechiului regim şi mentalităţile respective este clar că trebuie — nu o „democraţie originală", pentru că aici apare discursul pervers —, ci o situaţie, un mod de adaptare politică la o situaţie cu totul particulară, dar care menţine similitudini cu celelalte ţări din Răsărit...

— E necesară, deci, o cale pentru tranziţie...

N-am fost niciodată „Belgia Orientului", deşi am luat Constituţia belgiană

— O cale de tranziţie, care este inevitabil lungă şi care, cum să spun, deşi este nevoie de adaptarea anumitor instituţii etc., nu trebuie să urmărească copierea unui model reprezentat de tipul unei anumite ţări. Noi n-am fost niciodată „Belgia Orientului", deşi am copiat **Constituţia** belgiană. N-avem nimic comun cu belgienii.

— Da, în ultimul timp, guvernanţii au vorbit de „modelul suedez", „modelul austriac", „modelul japonez", mereu descoperă cîte un model. Problema este că evoluţia României nu se poate face în funcţie de un model prestabilit, ceea ce ne-ar trimite cumva în vechea situaţie, cînd tot un model prestabilit urmăream, ci avem nevoie de o politică pragmatică, aplicată la datele de la care pornim, avînd, bineînţeles, obiectivele generale ale oricărei democraţii...

— Eu aş vrea să mai adaug aici un lucru. Cred că şi din punctul de vedere al unei anumite opoziţii trebuie făcută o oarecare autocritică, pentru că şi eu şi alţii am folosit referinţe, poate mai realiste ca celelalte, prin invocarea unor modele estice, să zicem „modelul polonez". Numai că nici el nu se poate urma ad litteram pentru că lipsesc o serie de elemente instituţionale, de tradiţii, de mentalităţi specifice polonezilor, chit că a fost vorba de acelaşi regim politic.

— Deci, drama României, comună de altfel Estului, este că nu există un precedent de trecere de la acest tip de economie la o economie liberă. Pentru că... să nu uităm... regimurile fasciste erau dictatoriale politic, dar economia era liberă...

— Exact. Asta este o observaţie foarte importantă. Dar, în acelaşi timp, nici nu trebuie să privim lucrurile ca şi cum am fi complet în afara Europei. Totuşi, există şanse de adaptare. Dacă nu ne-am adapta, n-ar exista o emigraţie atît de puternică, care este un simptom al adaptării la exterior. Nu sîntem incompatibili cultural cu lumea civilizată.

— M-ai adus la alt „incident" semnificativ, la problema accelerării emigrării din România. Emigrarea a existat şi sub regimul comunist, numai că era oarecum blocată de mijloace administrative. După „liberalizarea paşapoartelor", ea a căpătat însă proporţii de masă. Se vorbeşte de peste 800.000 de persoane ce ar fi emigrat din ianuarie 1990 încoace. Problema este — ce face o ţară ce tranzitează spre democraţie cînd îi pleacă partea activă a societăţii, adică tinerii şi oamenii foarte bine calificaţi ?

— Da, cred că sînt aici nişte lucruri de amintit. Mutaţiile ce s-au produs în ultimii 45 de ani în România s-au produs şi prin emigrare. Au plecat reprezentanţii burgheziei, mai întîi, în timpul războiului şi imediat după război. Au plecat evreii, care erau comercianţi foarte buni, apoi saşii, care reprezentau o tradiţie meşteşugărească şi muncitorească. Au plecat, mai ales, după '60, şi foarte mulţi intelectuali de valoare. Prin asta s-au pierdut, desigur, nişte tradiţii. În acelaşi timp, dacă-ţi aminteşti, ne gîndeam cu jind şi cu invidie la cazul Iugoslaviei, care exporta masiv forţă de muncă, şi nu doar din cea necalificată, care se întorcea din Occident cu multă valută în ţară...

— Şi cu anumite competenţe...

— De acord, şi cu anumite competenţe. Bun. Modelul iugoslav s-a dovedit şi el falimentar, dar nu intrăm în povestea asta. Vreau să spun că guvernul nu poate recurge la închiderea graniţelor. În acelaşi timp, el nu poate oferi condiţiile pe care omul crede că le poate găsi în Occident. Guvernul trebuie să se adapteze, să judece situaţia dată şi să spună : într-adevăr, sute de mii de oameni, poate milioane vor să plece. Ce putem noi face ca această pierdere să nu fie totală ? Ce condiţii legislative putem crea noi pentru aceşti oameni pentru a aduce un profit şi României ? Nu ştiu, eu n-am soluţii, dar cred că o politică înţeleaptă, în situaţia aceasta catastrofală a României, este aceea a adaptării la datele existente, pentru a se putea acumula din ce se poate...

Să acumulăm din pierderi !

— Să acumulăm chiar din pierderi ?

— Sigur că da, să încercăm să acumulăm şi din piederi ! Cum să spun... sigur că mulţi din ăştia îşi vor schimba profesiile, dar şi în România dacă ar rămîne şi-ar schimba profesiile, în perspectiva unor mutaţii economice, a şomajului ş.a.m.d. Dar, poate, în felul acesta, unii îşi salvează, şi chiar perfecţionează o profesie pe care ar pierde-o în România, sau s-ar deprofesionaliza. Adică lucrurile ar trebui privite, zic eu, şi în felul acesta.

— O.K. Dar mai este un fenomen interesant. Prin ianuarie 1990, se vorbea despre sute de români, bine situaţi în Occident, care doreau să se întoarcă în ţară. S-au întors numai cîţiva scriitori, regizori şi medici. De ce oare ?

— Păi aici, este vorba, cred, de instabilitatea politică foarte mare, dar şi de condiţiile îngrozitoare de viaţă.

— Ar fi vorba de aceiaşi factori ce determină agravarea emigrării...

— Da, bineînţeles. Adică este vorba de o zonă nesigură. Bănuiesc că se circulă, în ambele sensuri mult mai intens între Polonia şi Occident sau între Ungaria şi Occident decît între România şi Occident.

— Dar să de
tă relaţie între
Prin iarna şi p
reau să se prof
teresante legate
nomică, inclusiv
tal şi tehnologi
mai ales, după
promisiuni s-au
şarte.

— Nu ştiu ex
în celelalte ţări
neral, se pare
„capitaliştii" ac
le importante
tru că situaţia
pect juridic, su
vestesc, deocam
„aventurieri" sa
o forţă econom
şi chiar de infl
a-şi putea per
babil, foarte ra

— Am să-ţi
cret. Ion Ţiriac
resceze Mercede
cu România, l
pe moment, în
exista un cadr
n-am dacă Mer
aştepte pe park
după ce şi-au
plecat în vacan
agale treaba p
aleşi. Ce părere

— Nu ştiu,
făcut în perioa
tul. Dacă e ch
tul penibil !

— Pentru că
„noi" şi „lumea
altă ţară aşa
bil ?

— Cum să
peste tot, dar
peră situaţii d
magistratura. Î
s-a părut incre
rii parlamenta
Fără îndoială,
mită diurnă î
dar salarii în v

— Mihai, da
la corupţie, vo
te fi numit în
era în situaţia
cînd avea nev
pentru schimb
Parlamentul s
canţă ?

În ce priveşt
Parlamentul
rizibil

— În primu
există din pur
bunăvoinţă, ur
vederea unei l
putea fi adop
jurisdicţiei int
Pentru asta a
comisiei juridi
de lege prin c
în rîndul state
te o chestiune
te întreb eu p
angajat să fie
li sau nu vor

— Ei s-au
În calitate de
cut o comisie
care se spune
iectul acestei
nimic [n.m.L.A
ceputul lunii
timp, lucrează
formei, dar lu
încît însuşi gu
rut prerogativ

— Liviu, de
contradicţie c
ment ! ?

— Da, cel puțin în privința ritmului...

— Păi, cum să-ți spun, în privința ritmului... dar mi se pare rizibil! Guvernul reprezintă o majoritate parlamentară, cu care poate și trebuie să cadă de acord. Devine balcanică toată treaba!

— Ai dreptate, e cam balcanic ce se întîmplă azi în țara noastră.

— Bine, dar de ce nu se propune atunci o moțiune de neîncredere în guvern, dacă oamenii nu cad de acord? De fapt, știu, există o largă majoritate parlamentară...

— Interesant e că guvernul pare a fi „mai progresist" decît Parlamentul, mai angajat în reformă...

— Ei, na! Atunci ne trebuie o dictatură ca în Rusia?!

— Guvernul a și cerut prerogative speciale pentru 6 luni... eu știu dacă se va limita la ele...

— Astea sînt speculații, nu cred că trebuie să insistăm mult asupra problemei. Părerea mea foarte sinceră este că, pentru România, un stadiu gorbaciovian ar fi fost mai cinstit decît o pseudo-revoluție care a provocat atîtea tragedii, care a adăugat mizeriei obișnuite atîtea drame și atîtea violențe, atîta ură, atîtea neînțelegeri. Dar, de-acum... lucrurile s-au întîmplat așa cum s-au întîmplat, acum nu se mai poate spune: „Domnule, să ne întoarcem la un despotism luminat!" Sigur că ar fi fost mai bine să fi avut loc o înlocuire calmă a lui Ceaușescu, fără vărsare de sînge, cu punerea în discuție publică a vechilor structuri, dar într-un mod civilizat, fără morți și fără gloanțe... Dar e clar, în condițiile României, nu s-a putut.

— Dacă se putea sau nu noi nu putem ști, cert este că nu s-a întîmplat așa și sîntem în situația în care sîntem. Dar vreau să mutăm discuția pe un plan puțin mai personal. Tu ești în Franța de mai bine de un an. Mediile pe care le frecventezi sînt de cercetători, de universitari, medii intelectuale. De cînd ești aici, te-ai simțit vreodată handicapat cultural sau intelectual?

— Există un oarecare handicap profesional, adică nu am, nu pot avea experiența profesională a celor cu care colaborez. Dar, de fapt, handicapul este mai mult social, un handicap de natură istorică, de natură economică, dacă vrei. Toate acestea sînt acumulate și concretizate în stigmatul ăsta al „omului din est", care este un „animal" aparte.

— După mai bine de un an de Franța, te simți adaptat?

Mă simt mai dezintoxicat decît înainte

— Mă simt mult mai adaptat decît la început și, de asemenea, mult mai „dezintoxicat" decît în țară. Cam în jurul aniversării sosirii aici, am simțit că mulți din „aburii" de care fusesem multă vreme înconjurat au început să se risipească. A fost și rezultatul unui efort extraordinar pe care l-am făcut ca să mă eliberez. Sînt mai puțin crispat, poate, cum să spun, mai lucid, poate chiar într-un moment de ascensiune. Evident, rămîne în continuare foarte greu. În general, se vorbește printre imigranți, există un decalaj de zece ani între „băștinași" și cei veniți din afara Europei Occidentale. Dar astea sînt aprecieri generale. Unii spun că, aparent, este mai handicapat cel mai în vîrstă, dar în realitate se pare că o anumită maturitate, o anumită cultură, o anumită formație intelectuală pot reduce din handicapul acesta. Dar, repet, este vorba de aprecieri generale, deci foarte relative pentru cazurile individuale.

— Mihai, tu ești un sociolog format în România, ne-am format împreună, știu deci cam despre ce este vorba. De cînd ești aici, ai publicat un număr de texte în revistele lor — și nu în cele mai proaste. Trebuie să înțeleg că un sociolog format în România poate fi valabil în Franța, cel puțin după o bucată de timp de acomodare?

— Știi bine că întrebarea ta permite orice răspuns. În primul rînd, sociologia este ceea ce este, la fel ca și celelalte discipline socio-umane, care permit un evantai foarte larg de specializări, de formule profesionale. Eu nu știu exact cum sînt ceilalți sociologi. Cred că sociologii cei mai recomandabili profesional, cei mai reprezentativi sînt valabili și aici. Eu nu mă consider un socilog reprezentativ pentru sociologia din România, pentru că am avut o evoluție cu totul particulară. M-am ocupat mult timp de literatură, deci am avut un domeniu particular, care a fost intelectualitatea culturală românească, am insistat pe o anume formație sociologică, care este cea a lui Bourdieu. În ce privește sociologii, încă o dată, sînt sociologi români care, profesional, ar face față, cunosc și ei cîțiva. Repet, în această varietate a identității profesionale de sociolog.

— Bun. Nu mai vorbim în general, mă refer la cazul tău în special!

— Dacă e să fiu foarte sincer, eu nu știu dacă am să fiu sociolog. Nu știu, s-ar putea să-mi schimb profilul. Pînă acum, am încercat să îmbin sociologia cu etnologia într-un fel, în cercetarea pe care am făcut-o. Continui să mă ocup de intelectualitatea românească și sper să duc programul pînă la capăt. În același timp, m-am angajat într-un program de cercetare care are o dimensiune europeană, legat tot de elite, dar de data asta este vorba de elita economică, de cadrele economice. Sper să fac față onorabil, va fi oricum o experiență cîștigată, indiferent dacă eu voi mai fi sociolog sau voi fi altceva.

— Aici sau în țară?

Aș vrea să colaborez cu oameni din țară

— Nu știu. Eu am o experiența intelectuală, o identitate intelectuală pe care o voi folosi în continuare. Voi scrie în continuare românește, voi publica în România, deci sper ca identitatea mea de intelectual român să rămînă nemodificată. Ceea ce mi se pare mie important e ceea ce scriu — că sînt aici, că sînt acolo. Sigur, aș putea încerca să formez studenți sau să lucrez într-un colectiv de cercetare acolo — cine știe, poate în timp se va întîmpla și asta —, dar deocamdată este o experiență vitală, foarte importantă, pe care o acumulez aici și care va fi foarte importantă — și pentru mine, și pentru ce-am să fac. Asta cere timp, cere practică, cere o colaborare cu oameni competenți, cu experți, cu un anumit domeniu care este complet inedit. Aș vrea să colaborez cu oameni din România în chestia asta, am și contactat un cercetător... n-am primit decît un răspuns foarte vag. În general, mă tem că nu există punctualitate, nu există... sînt niște lucruri de astea esențiale, știi, mai ales că e în interesul celor care colaborează la asemenea cercetări.

— Oferta pe care o faci tu mi se pare foarte interesantă. Mă întreb dacă n-ar trebui să colaborezi cu oameni foarte tineri care sînt încă studenți...

— Păi, la asta mă gîndesc și eu. Ei sînt cei mai motivați, mai dinamici, mai disponibili. Nu mă îndoiesc că sînt în România oameni capabili să formeze studenți, profesioniști care știu meserie, care știu să-i învețe asemenea lucruri, dar cei mai mulți au partea lor de îngustime, de lipsă, de experiență. Științele socio-umane erau, în fond, cele mai marcate ideologic și mai înregimentate și mai controlate. În același timp, există o anumită solidaritate profesională cu cei din meseriile noastre... Dar eu nu m-aș simți bine într-un colectiv sociologic din România, acum nu m-aș simți bine.

— Deci, dacă te înțeleg bine, și în ceea ce privește sociologia, speranța rămîne în tineri...

— Păi, bineînțeles! În ce privește învățămîntul în științele socio-umane, aș vrea să mai adaug ceva. Ca și în politică, ca și în viața economică, ceea ce trebuie căutat este conectarea, conexiunea la un sistem tradițional occidental. Pentru că sociologia, de pildă, este o știință a unui sistem democratic, o știință a democrației. În momentul în care această știință ființează puternic, este clar că țara respectivă este o țară democratică.

— La începutul reformelor din China, ei au trimis foarte mulți studenți în străinătate, inclusiv din științele omului...

— Și așa s-a ajuns la Tien-an-Men!

— O clipă! Mulți n-au mai revenit, dar cred că merită să se facă această opțiune și de către statul român.

— Da, dar aici nu e vorba numai de risc. Trebuie adaptată o filosofie politică, o politică flexibilă și o filosofie realistă. Pentru că, dacă îl împiedici să plece, el pleacă oricum. Atunci nu e mai bine să-i găsești o cale de întoarcere și de menținere a legăturii? Adică să nu fie ceva de neimaginat, o aventură teribilă călătoria la 2.000—3.000 km, cît desparte România de „vestul îndepărtat". Ar trebui lucrat inteligent — este, de pildă, problema valorii unei diplome, trebuie să știi cît valorează o diplomă pentru că, în România, unde lucrurile nu se cunosc, de multe ori o diplomă vestică poate să înșele. Cum se întîmplă și cu traficul cu bunuri de consum, care în România se vînd la prețuri fabuloase pentru că au un aer occidental. La fel, diplome fără valoare pe piața occidentală pot trece, în România, drept diplome obținute în Occident și deci importante.

— Ar trebui să existe o instituție care să evalueze posibilitățile oferite de universitățile occidentale...

Să nu ne închipuim România ca pe o țară pierdută în junglă

— Sigur că da. Trebuie o orientare în domeniul ăsta, un studiu al pieții occidentale a diplomelor. Dar lucrurile sînt complicate, poți, de pildă, forma un expert la standardele occidentale, iar în țară îl deprofesionalizezi punîndu-l să lucreze în alte condiții! Lucrurile nu se pot pune în mod mecanic...

— Pe de altă parte, însuși faptul că un tînăr trăiește un an sau mai mulți într-o societate liberă nu este important?

— Asta e esențial, pentru că el începe să gîndească liber. El citește ziarele, se uită la tv, vede cum funcționează lumea politică, ce înseamnă democrația. Desigur, nu e suficient să se uite la tv și să citească ziare! Dar el trăiește într-un anumit mediu profesional, vede cum se gîndește acolo, care a atitudinea față de profesie, care sînt interesele. Din studiile într-un anumit domeniu, el începe să-și formeze o cultură profesională. Dar, desigur, el nu vine complet descoperit de acasă, pentru că are și el un început de formație, care poate fi foarte interesantă, chiar competitivă. Să nu ne închipuim România nici ca pe o țară pierdută în junglă în care nu s-a auzit de nimic! Din păcate, anumite tehnologii de performanță nu există, sînt necunoscute etc. Au lipsit și lucruri elementare, sînt medici care s-au deprofesionalizat pentru că nu mai cunoșteau medicamentele sau nu aveau aparatură. Dar ei sînt mulți, foarte bine pregătiți. La fel stau lucrurile și în alte domenii. Punerea asta la punct e un lucru ce se petrece simultan cu reforma economică și cu mutațiile politice, dar are și o anume autonomie în raport cu ele. Este bine ca în fiecare domeniu de autonomie să se producă această branșare la circuitul european și internațional, fiecare să circule pe drumul său propriu. Să nu fie nevoie de intervenție de la guvern sau din altă parte. Să existe autonomie universitară, să existe o autonomie economică. Firma cutare dacă are relații cu o firmă din Occident să circule pe filiera sa proprie. Iar statul să știe să profite de pe urma acestei autonomii crescînde pentru investiții sociale, culturale, pentru protecția categoriilor defavorizate de orice fel.

— Mihai, dacă eu găsesc cîțiva studenți serioși, care vor să învețe și ți-i propun pentru niște burse, poți face ceva?

— Sigur că da. Nu promit, dar se poate face. Fiecare poate obține... fiecare român care se găsește în Occident și are cît de cît credit, poate face ceva pentru cei din țara. Asta este chestia cea mai importantă. Mai mult sau mai puțin — nu face toată lumea ca Ion Țiriac, nu sînt toți Ion Țiriac, dar fiecare poate face ceva.

— Promit că voi căuta...

— Sigur, eu pot obține aci burse, dar vor trebui să dovedească că sînt interesați.

— Păi, îi poți verifica încă din momentul cînd sînt în țară...

— În regulă.

— Mulțumesc pentru discuție.

— Eu îți mulțumesc.

Paris, noiembrie 1990

Dincolo de geam

Ce bine e să te întinzi, să-ți auzi oasele trosnind, lungindu-se și carnea frecîndu-se ascultătoare de ele ! Ai și uitat ce zgomot fac oasele tale, ai și uitat că sînt ale tale. că pot scîrții și de plăcere nu numai de reumatism. Numai pe ale altora le auzi, le simți, peste tot, înconjurîndu-te, lovindu-te, țepene și seci. Dar acum gata ! nu te mai deranjează nimic din toate acestea, din tot ce este dincolo de geamurile tale afumate. Nu trebuie să te mai deranjeze timp de trei luni minimum, că se pot ivi complicații dacă nu ții regim, dacă nu te odihnești. Nu trebuie să te mai visezi în mașina 168 care nu pornește decît cu ușile închise, cu fața strivită în ceafa tipului aceluia înalt. O ceafă pe care o cunoști atît de bine, ca o palmă, încerci să ghicești cît va trăi după linia adîncă ce pleacă din spatele urechii și se pierde în gulerul cămășii. Linia e roșie și lungă, presărată cu mătreață și atît de clară, încît gîndul tău că poate va aluneca sub roțile unui troleibuz e retezat în fiecare dimineață de zîmbetul ei luminos. Dar poate are copii, îți spui privind fix cele trei linii scurte terminate chiar la rădăcina părului, pe care nici nu le-ai fi observat dacă nu ar fi avut culoarea aceea ușor albăstruie ce distonează cu restul. Te gîndești la toate acestea și tragi în nări aproape cu voluptate mirosul greu ce iese din el, din toți, mai ales din capete, de parcă le miroase creierul. le simți respirațiile pe față, pe mîini, un abur călduț și jilav ce se strecoară în haine, pe care îl porți cu tine. De multe ori te sufoci și ți se face rău, nu poți trăi numai din respirațiile altora.

Te scoli din pat și observi că locul de alături e gol, „Iar n-a venit" îți spui și îți aduci aminte că aseară l-ai așteptat în fotoliu pînă ți s-a făcut frig, că ți-ai luat gîndul că mai aduce ceva de mîncare ,că te-ai băgat în pat și ai fost încîntată cînd pisicile s-au cuibărit lîngă tine. Uite așa începi să te mulțumești cu din ce în ce mai puțin ! Îți tîrșîi picioarele pînă la fereastră și privești salcia japoneză care acum, în anotimpul acesta e cu adevărat frumoasă, cu crengile goale și contorsionate, perlate de picăturile de apă ce se scurg din ceață. Mai privești și zidul alb, împestrițat de corzile uscate ale zorelelor, în spatele căruia se ascund cele trei lăzi de gunoi ale blocului. Sînt lăzi cu pretenții, cu capac, cu numărul scris cu vopsea neagră. Azi e luni și trec gunoierii.

„Iar n-a venit" repeți mecanic și nici măcar nu-ți pare rău, dormi mai bine singură, doar că ți-e cam frig, el e întotdeauna cald. „Reptilo" îți spune el cîteodată, dar nu vrei să pătrunzi dincolo de prima formă a cuvîntului, nu vrei să înțelegi ce se ascunde în spatele lui ;a tuturor cuvintelor lui. Dacă ai înțelege ar trebui să iei o atitudine și tu nu vrei să iei atitudini. Poate că ceea ce aștepți este doar absența lui, o absență care să se transforme în obișnuință. Îți plac obișnuințele, sînt singurul lucru cu adevărat comod.

Acum ar trebui să fii în clasă. Momentul organizatoric al orei. „Bentițele pe cap vă rog, murdăria de pe jos. Iar mă primiți cu tabla neștearsă. Elevii de serviciu în picioare". Te auzi spunînd toate acestea și te vezi așa cum te văd ei, slabă, cu nasul roșu, strălucind în lumina becurilor, cu cizmele stropite de noroi, apatică. Așa te vede și femeia cu care te întîlnești în .fiecare dimineață în drum spre școală. Te privești în ochii ei albaștri, corecți, totul e corect, civilizat, tu nu poți să fii așa. N-ai învățat calmul ăsta. Unde se duce în fiecare dimineață ? Îți vine s-o apostrofezi, să-ți verși necazul pe fața ei ca o cocă proaspăt frămîntată, pe îmbrăcămintea ei îngrijită. Te vezi acolo, în ochii aceia reci și ușor disprețuitori, una din astea de acum, șleampădă. obosită, cu gura mare ,cu sacoșe, fără flecuri, cu nasturi lipsă. Așa ajungi să dorești moartea semenilor tăi !

Și în clasă de mutle ori te gîndești la ea, te plimbi printre bănci, vezi capetele aplecate. auzi creioanele, te auzi pe tine „O bară este solicitată la întindere atunci cînd..." și te gîndești cum o să ți se pară fața lui disearā, sau mîine seară, sau în orice altă seară cînd va veni după aceste absențe, cînd nu vei asculta ce spune, pentru că dacă ai asculta, ți-ai da seama că minte și atunci ar trebui să... și tu nu vrei să... preferi... „Totul e să nu te obișnuiești cu situația de cîine" ți-a spus cineva acum cîteva zile, spui lucrul ăsta cu voce tare și cîțiva te întreabă „Scriem și asta, tovarășa ?". Tresari. „Atunci cînd acționăm cu două forțe egale și de sens contrar". Te plimbi printre bănci, iei un creion și le arăți cum vine întinderea asta.

Îți spui atunci ca și acum, în zgomotul pe care îl fac lăzile de gunoi pe asfalt, că de fapt îl aștepți ca să-ți facă rău, că asta te ține, că îl provoci la asta. Și totuși o să tresari cînd o să auzi soneria, nu ești nebună, nu mai știi nici tu cum ești, nu mai are importanță. Te mai gîndești în timp ce tragi de creion că sărutările lui vor fi la fel de calde și te întrebi cum de nu rămîne nici o urmă. Te apropii de tablă, trebuie să le faci desenul, eziți, nu mai știi unde ai rămas, elevii se fîțîie, vorbesc „Profa asta ne predă ca apucata" și auzi ciocănitul cretei în tabla de dincolo și știi că acolo e madam Gîrceag cu fața ei plină de pungi vineții, veșnic în mișcare, independente una de cealaltă, de parcă ar avea zeci de fețe concentrate în una singură. Știi că ea se gîndește cum să fugă mai repede acasă să-l prindă pe fiu-său înainte s-o șteargă la meci și auzi creta ciocănind din ce în ce mai repede și gîndurile lui madam Gîrceag învîrtindu-se nebune și o clipă ești convinsă că deja ea nu mai este în clasă, că ceea ce auzi sînt tocurile ei cui pe asfalt.

Ce bine e să fii în concediu de boală ! te gîndești în timp ce unul dintre gunoieri, tînăr, cu o pălărie cu boruri mari ridică cu grație de balerin o ladă de gunoi din care curg niște ciorapi de damă. Ce bine că poți să stai la geam și să-i pîndești tu pe alții ! să nu mai simți privirea directorului agățîndu-se de tine ca o sîrmă ghimpată.

Dar dacă sună ? îți spui cu frică, dacă sună și tu îi vezi fața cu zîmbetul lung, lungindu-se pe măsură ce o privești, calmă, arogantă. fumînd și dedesubt cealaltă față, neliniștită, tot arogantă, dar mai dură, ca și cum pe măsură ce cobori în adîncul lui, carnea și oasele dispar, se întăresc și se transformă într-un alt material. Îl iubesc, îți spui de parcă ai fi una din plăcile alea vechi de gramafon pe care o voce peltică și subțire cîntă ceva lipsit de sens. Ți se face tot mai frică, poți să scoți siguranțele de la tablou, dar n-are rost, poate să bată și tu poți să-i deschizi...

Te bagi din nou în pat, o parte din plăcere ți-a dispărut, nu te gîndești decît la sonerie și stai așa cu ochii ațintiți la colțul cenușiu al blocului care se vede pe fereastră. La etajul patru se odihnesc pe pervaz două cratițe albastre. Știi că ai să adormi și chiar adormi cu frica asta. Auzi prin somn un fîșîit ca o bucată de mătase frecată de un picior de femeie, un fîșîit lung ca un geamăt. Mai mult ai simțit fîșîitul decît l-ai auzit, l-ai simțit trecîndu-ți prin păr și peste ochi și peste trup, așa ca o părere, dar n-a fost părere. pentru că ți s-au încurcat picioarele în el cînd ai vrut să te ridici din pat, deși acum nu mai auzeai nimic. Te-ai îndreptat spre ușă. dar chiar în timp ce mergeai ți-ai dat seama că nu fusese nimic și nici nu te-ai mai dus pînă acolo. Atunci ai pornit spre geam, era tot cenușiu și cratițele erau tot acolo.

Ai văzut-o, nu pățise nimic, era doar mai roză decît o știai tu cînd te întîlneai cu ea dimineața în fața blocului, sau poate ți se părea așa din cauza soarelui care începuse să bată în salcie și care parcă arunca lumina chiar pe locul unde era întinsă ea. Te-ai mai uitat o dată, aproape cu severitate, de parcă ai fi vrut să-i faci observație, de ce stă întinsă acolo s-o vadă toată lumea. Ți-ai zis că i-o fi venit rău, apoi ai realizat că fîșîitul venise de la geam, că trecuse prin fața lui ca lucirea pe oglinda unei ape. Stăteai și te uitai, nici nu ți-ai dat seama cît timp a trecut, după care au dat năvală oamenii, de peste tot, ca furnicile, sau poate unii chiar fuseseră acolo și tu nu-i văzuseși. Intrau și ieșeau din bloc, strigau, se certau, care a văzut-o căzînd, care nu, dacă s-o miște s-o ducă sus sau poate o fi murit și atunci... Un timp nici nu te-ai mai uitat, te gîndeai că nu poți să ai liniște nici măcar un minut, că dacă ai prinde un asemenea minut, te-ai întinde în el cu mîinile lipite de corp, cu ochii închiși, ai sorbi din el cu paiul ca dintr-un suc de ananas.

L-ai văzut jos, cu țigara în colțul gurii, ceva din materia dură dinăuntrul lui îi apăruse pe față, mai ales ochii erau ca obiectele alea mici cioplite din silex. Îl vedeai cum se interesează cu indiferență dacă a fost sinucidere sau a căzut spălînd geamurile. Dar n-avea motive, îi explica o vecină, era singură, nu tu cățel, purcel, bărbat. Așa-i, așa-i, dădea el din cap, sigur că spăla geamurile ,avea mania curățeniei, doar nu toată lumea are dreptul să se sinucidă. Fețele tuturor se aureau ca o stîncă în care bate soarele, numai a ei rămînea roză și nemișcată.

Te-ai dus să te bagi în pat și chiar atunci ai auzit soneria, o dată, de două ori, nici tu nu mai știi. Îți trăseseși pătura peste cap, îți simțeai trupul destinzîndu-se, lățindu-se pe cearceaful rece. Jos erau tot mai puține voci, tot mai neclare, ca o muzică pusă în surdină. Soneria s-a mai auzit de cîteva ori, apoi a tăcut și ea, deși tu știai că n-a plecat și chiar plecat fiind îl vei mai simți un timp la ușă.

Ți-ai spus că totuși spăla geamurile și ai adormit liniștită.

Andreea PORA

Dicționar explicativ

Sînt o confuzie perfectă,
o patrulă care și-a uitat
uniforma și consemnul
acasă.

Sînt banderola, bocingul
Șapte sute șapte
fanfara, drapelul,
ochelarii de camuflaj
la ziua de naștere a Anei.

Sînt o confuzie impecabilă
(microscop focalizat pe o biată Bucovină).

Sînt îngheț la sol.
Sînt un cartuș. Orb.
Orb.

Doina alternativă

Se dedică nepotului nostru, medaliat cu bronz de către olimpiada cea presbiteră

„Timp de cîteva secole, unii și-au închipuit că Ștefan a luptat la Capra Podului" (din Documente secrete)

Una mie patru sute șaptezeci și cinci,
Una mie șapte sute șaptezeci și cinci,
Una mie șapte sute optzeci și nouă,
Una mie opt sute optzeci și nouă,
Una mie nouă sute optzeci si nouă,
Una mie... /CENZURAT/ *

* Prin prezenta cercetătorul își asumă răspunderea declarînd că datele consemnate aparțin timpului de după Hristos.

Adeverință

El își cumpără foarte rar
papuci de casă. El dondăne, fredonează.
Devine brusc înțelept, își dă palme,
plînge, recunoaște, mai cere.
încă o dată, scuze.

Poetul îngînă ceva. O ia razna,
își dedică, post mortem,
un manuscris. Precizează, deschide
paranteze, mai are ceva de adăugat.
Lui îi este dor de casă, de niște
ai săi.

Poetul cască gura. Unii
se opresc puțin, îl dojenesc ce-l dojenesc,
apoi se îndreaptă grăbiți către slujbe.
Nimeni însă (dumnezeu știe de ce)
nu admite că seara, tîrziu,
după ora stingerii
El se strecoară în bucătărie
și se apucă de hoinărit.

Iminenta dispariție

Va fi un sentiment defintiv
o adîncă tulburare
ca geamul aburit de frigul
unei dimineți polare.

Mai întîi zgomot de roți,
de acoperiș prăbușit
peste capul familiei care doarme
pînă peste cap învelită.

Apoi o adîncă tresărire
o spaimă galactică, o teroare
o explozie interioară,
o veșnică, o definitivă mirare.

Nostradamus

Potoliți-vă. Respirați adînc.
Copiii voștri continuă să-și uite șosetele
în biblioraftul cu maxime celebre.

Frunzele sînt valuta lor forte.
Ei bat cu dezinvoltură la toate ușile.
(din secol în secol
trece pe lîngă ei, adulmecînd,
un cîine lățos și bleg)

Ei știu mai bine ce înseamnă
o mașină de pompieri, o cheie yalle,
o aniversare, un război local.

Așteptați. Fiți răbdători.
Curînd vă vor explica tot.

Puncte de vedere

maria există. Sau nu.
Ea coboară, urcă,
o scară interioară.

Unii supraviețuiesc. (Mîine, poimîine,
mama mea vrea să moară !)

Ea poate spune ceva.
Între noi și maria sînt
numai „pasaje rulante" (subterane,
reci ca niște limacși).

Pot fi făcuți harcea-parcea,
(mitraliați, bătuți cu ciocanele în cap,
crucificați), toți profanatorii !
Ea constată : „asta-i" !

Intre maria și Maria
este o diferență
ca de la cer la cer.

Despre Maria plîng toate icoanele.
Despre maria se ronțăie castane
(coapte, noaptea, în stații de metrou
pariziene).

Despre, maria nu se află nimic
(din ignoranță, din orgoliu).
Despre ea se tace extraordinar.
maria nu există.
Sau da.

Nicolae MANEA

Drepturi de autor

Am în față un contract de editare. E al meu, mi l-am semnat, mi l-am „asumat", o să mă îmbogățesc. Am datorii și trebuie să mi le plătesc: cu indexările astea, față de ceea ce te-ai împrumutat, datoria ți se dublează dacă nu o achiți cît de cît la timp. Editura e de Stat, mă plătește conform „legilor în vigoare", nu pot să zic nici pîs. Adică mi se plătesc pentru o coală de proză la un tiraj de 12 000 de exemplare, 3 000 de lei. Voi figura la brutto, pentru o carte de 10 coli cu 30 000 lei. Din această sumă mi se vor scădea, după apariția cărții, impozitul și alte datorii de breaslă, precum și datoriile de la Fondul literar, că și-acelea sînt tot ale mele. Singura problemă pe care mi-o mai pun este a impozitului. Dacă mi se va aplica impozitul de 7 000 de lei plus 45% din totalul retribuirii (conform legii impozitelor pe salarii adoptată în „unanimitate" de Parlamentul României), m-am făcut om!

Un căruțaș de la cimitirul nr. 2 are o mîrțoagă, două roate și-un fel de „tron", mare cît o cutie în care s-ar putea transporta un televizor. În această cutie, de peste 25 de ani, el cară nisip că asta-i este ocupația de bază. Cu o cutie din asta, cu un „tron" din acesta, unde mai este pusă de-a curmezișul și-o scîndură prevăzută cu un capăt de preș (pe care stă proprietarul atelajului cu pr[illegible]ina) se cară nisip. Aproximativ 100 lopeți cu nisip. Mai mult de-atît nu poate duce căruțoaia. Cele o sută lopeți cu nisip se folosesc pentru cimentuirea „cămării" dintr-un cavou, unde-ncape un coșciug în care se află de preferință un scriitor sau un jurnalist de renume național. Prețul celor 100 lopeți cu nisip: în 1959 = 50 lei (50 de bani lopata) în 1963 = 100 lei și, după o nouă mărire de salarii, s-a ajuns în 1969 la 200 lei căruțoaia. Prin 1980, s-a ajuns la 500 lei căruțoaia, întrucît viața se mai scumpise și căruțașul ținea cont de prețul pieții, dar și al vieții. Deci 5 lei lopata cu nisip. Ei bine, acest preț s-a menținut pînă la 22 decembrie 1989, cu toate că sacul cu grăunțe ajunsese la una mie lei. Între timp, mîrțoaga a îmbătrînit și mai tare și nu mînca decît 10 intermediare pe zi contra a 4 lei bucata sau 20 de franzeluțe fără sare, contra a 2,50 lei franzeluța. Începînd cu 1991 căruțoaia a ajuns la una mie lei; adică zece lei lopata cu nisip. Cam mult, zic unii, dar nu poți să rămîi neîngropat. Începînd de la 1 aprilie '91, cînd prețul pîinii se va dubla, căruțașul, care cunoaște perfect legea hrăpăreață a capitalismului și a dependenței prețurilor dintre produsele ce se „determină" unele pe altele, va scumpi căruțoaia cu nisip la 2 000 lei; adică 20 lei lopata preț liberalizat. Ceea ce n-ar fi mult, dacă un publicist de talie națională cîștigă un milion de lei pe săptămînă și donează pentru un cămin de handicapați 400 mii lei, ca să ne arate în batjocură desigur, cît de „mărinimos" este. O și fi, întrucît mai este și creștin, dar unui confrate dintr-ale poeziei ca să poată publica un articol la revista cu pricina, contra a trei sute de lei, i se cere o condiție: în acel articol va trebui să „demaște" un alt poet. Adică să-i terfelească numele. Să-i amintească „demascatului" că-n cutare an, și-n cutare publicație, a scris o poezie „omagială" pentru care a încasat 100 de lei. Adică trei sticle de vin. Acum, tot pentru trei sticle de vin „post odios", va trebui să-l demaști pe-un semen care a cîștigat trei sticle de vin „anteodios"

x

...Am vrut să spun că scriitorii sînt plătiți la tarife învechite, perimate, discriminatorii. Legea drepturilor de autor n-a căpătat încă girul puterii, deși propuneri în acest sens s-au mai făcut. Scriitorii își pierd timpul în dispute necolegiale, unii se încumetă să dea 400 mii lei la un cămin de handicapați, avînd și de unde, dar alții crapă de foame. Pur și simplu fac foamea. Cărți nu apar, iar atunci cînd totuși se mai ivesc două-trei, ele sînt plătite în batjocură. Amintesc în încheiere înscrisurile dintr-un proiect al legii drepturilor de autor, oarecum depășit de actualul nivel galopant al prețurilor, al liberalizării, dar care proiect, așa cum este, sărac, ca pentru handicapați, nu-și găsește încă rezolvarea la Ministerul Muncii. Enumăr doar cîteva genuri:

Lucrări beletristice	tarif pe coală	Tiraj
1) Romane	2 000—5 000 lei	8 000 ex.
2) Literatură de larg consum	1 200—3 700 "	25 000 "
3) Schițe, nuvele și etc, etc	1 500—4 500 "	5 000 "
4) Versuri originale		
5) Studii critice	4 000—13 000 "	1 500 "
6) Cronici, articole,	1 500—4 000 "	4 000 "
eseuri	1 500—3 800 "	3 500 "

Să nu se supere colegii de la „Tratate", de la traduceri și etc, etc, că n-am înșirat și tarifele dumnealor, esențial a fost să aduc aminte Consiliului director al Uniunii că s-a propus un proiect de lege pentru drepturile de autor care proiect a fost dat uitării. În schimb ne pierdem timpul cu discutarea la infinit a cazului „Ramuri" care-i un conflict de muncă local și aș zice și banal. Nouă ne trebuie o fabrică de hîrtie, o tipografie, ne sînt necesari și banii, că-n definitiv prin ei și cu ajutorul lor ne putem cumpăra o pereche de pantofi cu 2 000 de lei preț liberalizat. Scriitorii sînt plătiți ca acum 20 de ani, iar costul vieții a crescut în ultimul an de 10 ori. Asta-i realitatea în care ne zbatem. Această realitate e necesar s-o vedem zi de zi întrucît ne împresoară și ne ucide.

Anatolie PANIȘ

P.S. Pe-o carte de proză încă se mai poate cumpăra o „Mobră". Pe cînd și ziua cînd pentru un roman publicat să nu poți cumpăra mai mult de-o bicicletă?

De ce n-a sărutat domnul Ion Iliescu papucul papei (I)

Pe o zi friguroasă stăteam la barul restaurantului „Traian", la o cafea, și priveam tăcut pe fereastră. Dincolo de perdele, lumea trecea grăbită, ferindu-se de ninsoarea deasă ce se așternea peste oraș. La un moment dat, am zărit o siluetă neobișnuit de înaltă, îmbrăcată într-un pulover lung, traversînd în fugă Piața Unirii. Venea, probabil, de la celălalt hotel. Cîțiva porumbei ce stăteau zgribuliți în ninsoare pe marginea fîntînilor arteziene din piață se speriară luîndu-și zborul de sub picioarele încălțate în niște cizme albastre, moi, care măturau zăpada. Peste nici trei minute am văzut intrînd pe ușa barului un negru înalt, cu ochi vioi și zîmbet pe toată fața de culoarea zațului de cafea. Era prietenul meu, Ali.

I-am făcut semn cu brațul prin fumul dens ce se întindea de la un capăt în altul al barului. Ali veni și se așeză la masa mea, întinzîndu-mi mîna sa lungă și uscățivă. Scoase un pachet de țigări și-l aruncă pe masă. Îi era frig. Îmi făcu semn să iau o țigară. I-am mulțumit din cap, în semn că nu sînt fumător. Ali își comandă un coniac mic și o cafea, aruncînd priviri neliniștite spre ușă: aștepta niște amici de-ai lui, din Africa. L-am întrebat cum suportă frigul de aici. Nu era nici o problemă. Ali era obișnuit și cu căldura, și cu frigul. Copilăria și-o petrecuse în apropierea deșertului. Trupul îi era călit. De la frig, am trecut la politică și, în scurt timp, războiul din Golf era pus la punct. Ali nu auzise de cuvîntul Kuwait. SUA vroia să distrugă Irakul: pe americani îi deranja forța armată a irakienilor. Irakul avea să dea foc la cele 1 000 de puțuri de petrol și va rade Kuwaitul de pe fața pămîntului. Va vărsa tot petrolul în Golf. Ali mi-a vorbit de sosiile de cauciuc ale lui Saddam, în care soldații americani trăgeau cu bombardierele, despre tancurile lui pneumatice și falsele baze de lansare. Despre buncărul lui Saddam, un adevărat labirint. Americanii nu aveau nici o șansă, nici una la un milion. Totul fusese calculat înainte de Saddam. Nu m-am mai întîlnit de atunci cu Ali, între timp războiul din Golf s-a transformat în altceva, iar zilele lui Saddam par numărate. Ali, care-i un înfocat apărător al lui Saddam, ar fi argumentat că aceasta a fost prima încercare a Orientului de-a învinge Occidentul și că după asta vor urma altele. În spatele lui Saddam există alți Saddami etc., etc.

După trecerea în revistă a situației din Golf. am ajuns la Țările Baltice și apoi la situatia de la noi. Și pentru că îl tachinasem pe Ali cu Saddam, se simți dator să-mi răspundă. Așa că l-am auzit spunînd: De ce nu i-a sărutat domnu' Iliescu papucul domnului Papă, după obiceiul creștinesc, cînd a fost la Roma? Este cumva domnu' Iliescu un necredincios?

I-am răspuns că nu: domnul Iliescu, din cîte știu, este un bun creștin. L-am văzut făcînd cruce cînd intra în biserică. Dar domnul Iliescu este ortodox, și nu catolic ca Papa. Dacă ar fi fost catolic, poate că i-ar fi sărutat chiar și papucul, nu numai mîna Înaltului prelat, deși asta n-ar fi fost diplomatic. Ali trebuie să știe înainte de toate că întîlnirea dintre domnul Iliescu și domnul Papă a fost o întîlnire diplomatică și la nivel înalt. Așa că unele gesturi ar fi putut fi interpretate sau ar fi putut părea ridicole. Ali clătină negativ din cap: cînd e vorba de credință, de nimic nu trebuie să ne fie rușine. Și dacă nu-l cinstim pe Dumnezeu, pe cine să cinstim atunci? E mai presus oare vanitatea noastră decît credința?

Nichita DANILOV

CHACALL

Bătrînul orfan și Regele

— Regele? Să nu aud.

— De ce?

— Eu am fost orfan, orfelinatul de la Bușteni, și n-a trecut o dată să ne vadă, să ne spună o vorbă, să ne mîngîie...

— Cîți orfani or fi fost atunci în țară?

— Peste suta de mii.

— Crezi că ar fi putut să treacă pe la fiecare?

— !?

— Și tot nemîngîiat ai rămas?

— Păi.....

— Cînd simți nevoia, treci pe la mine, pe la atelier, să te mîngîi.

Val GHEORGHIU

FRAGMENTE DESPRE CONSUELA

Consuela își destrăma numele, își ințepa mameloanele (laudă anatomiei!) de unt negru cu ace de pin, își băga țipetele în propriile-i urechi pînă la creier, își smulgea bucle moi de la ceafă și cîrlionți cristalizați din subsuori, își strivea nările într-o menghină de abanos, își turna praf de amor in orizontul mocirlos al genelor, își pudra limba, își sfărma falangele, falangetele și falanguțele (laudă anatomiei!) cu ciocane minime de consultat piane, își plimba puricii cu docarul ocolului silvic și sufletul cu șareta spitalului mixt comunal, își înfunda buricul cu dulapuri de viespi, își bătea cuișoare între dinți; dorul pentru îngerul plecat în cruciada adulților era mistuitor.

•

Consuela avea mercurul pe dinafară. Se deosebea de toate instrumentele din planșele de enciclopedii printr-un surîs deliciozníi pe care laicii și mirenii i-l pictaseră în atlasele lor inconștiente. Șapte bile de biliard și-un curcubeu formau garda ei personală. Superzînă trăsnită în cerebel (laudă anatomiei!) de izul iluziei.

•

— Consuela, pentru cine iar sîngeri?
— Menstruația-i hrană de îngeri!
— Consuela,sub unghii ce-ți pui?
— Plăci de cristal amărui!
— Consuela, crezi în minuni?
— În fiece zi este luni!
— Consuela, nu-ți vine greață?
— Mă simt ca o sfoară-n dulceață!

•

Consuela săpa cu un hîrleț de argint (dar tăișul era de arpacaș!) în rondul cu cei mai juvenili stînjenei. Starea lor de totală imbecilitate se datora pozițiilor pe care, seara, în camera ei de culcare, luminată puternic de fluturi aprinși la colțuri, Consuela le promulga în timpul somnului. Oh, spionajul staminelor și al pistilului!

•

Cuiul pe care Consuela îl bate într-un stîlp, cu sînii, va rugini de rușine!

•

Amintirile Consuelei erau scrise cu flaute muiate în plopi. Liniștea avea cheutori în care roțile caleștilor intrau, în diminețile palide, pentru totdeauna. Nimeni nu reușea să-i zărească sufletul purtat într-o clepsidră cu griș. O, zgura de fistic a parcului episcopal, brebeneii inflamați de invidie, cutremurile drastice din frișcă, din flamuri, o! Spulberarea miresmelor se explica cu ajutorul formulei vitezei (laudă fizicei!).

•

Visul Consuelei era un crin despicat de o fîntînă. Drumul de la un loc la altul îl făcea fără să-i pese. Un porțelan răutăcios îi imita trupul. O piersică îi mima inteligența (laudă psihologiei!). Își turna pe unghii oje dărîmate pentru a reuși să admire, la capătul degetelor, cadavre subțiri.

•

Consuela, în anotimpul iubirii, era piromană. Da foc la căpițe cu vîrful moale al limbii sau cel aspru al cîrlionților părului coifos. Incendia pădurile cu vulva (laudă anatomiei!). Carboniza grinzile împărțind scrisori echivoce armăsarilor. Scîntei din dantura ei mocneau în movile de rășină, în stivele de scînduri, în maldările de fîntîni, în șuvoaiele melancolice ale turmelor de boboci scărpinați. Consuela era fosforescentă. Suflarea ei cocea sfecla de zahăr în pămîntul nobil al națiunii. Consuela era feroce și încăpățînată medieval în blestemele de botez ale rîndașilor. Flacăra limpede a injuriei mistuitoare! Doar legumele o puteau stăpîni cu moliciunea lor instinctuală, cu seva lor caldă și fransă, țîșnind la cea mai mică apăsare din pulpa cărnoasă, translucidă, vînjoasă, bubuitoare, a vieții imense, O!!!

•

Consuela își supraveghea nostalgia cu o nuia de clestar sau de cnă.

Emil BRUMARU

Muriel SPARK

Fiicele taţilor

Îl lăsă pe bătrîn pe şezlongul din faţa, după ce aranja umbrela cu propria mînă şi tot cu propria mînă îi puse pălăria de paie într-un unghi confortabil. Îngrijitorul de pe plajă se îmbufna, dar ea nu înţelegea de ce trebuie să dai bacşişuri numai pentru aranjarea unei umbrele sau a unei pălării. De la introducerea francului nou, era imposibil să dai bacşişuri mai mici de un franc. Parcă toată Coasta conspira ascunzînd de vizitatori monedele mai mici ; nu putea găsi decît monede de un franc şi trebuia să fie atentă să nu-l pună în încurcătură pe Tata şi trebuia..

Se grăbea de-a lungul străzii Paradis, la umbra fierbinte, printre miresmele vechi, vechi din Nisa, nu numai de usturoi plutind deasupra cafenelelor şi de aer fierbinte invizibil, ci şi de amintiri, treizeci şi cinci de veri la Nisa în apartamente de demult, salonul de vară al Tatei, copiii prietenilor Tatei, prietenii Tatei, tinerii artişti întîlniţi la Nisa acum cinci ani, şase, nouă ani ; şi atunci, înainte de război, acum douăzeci de ani. Cînd eram la Nisa, îţi aminteşti, Tată ? Îţi aminteşti de pensiunea de pe bulevardul Victor Hugo cînd eram săraci ? Îţi aminteşti de americanii de la hotelul Negresco în 1937... Cît de schimbaţi şi de serioşi sînt acum ! Îţi aminteşti Tată, cum pe vremuri, nu ne plăceau covoarele groase. Cel puţin, ţie nu-ţi plăceau şi ceea ce nu-ţi plăcea ţie nu-mi plăcea nici mie, nu-i aşa, Tată ?

Da, Dora, nu ne pasă de lux. De confort, da, dar nu de lux.

Nu cred că ne vom putea permite anul acesta să stăm la un hotel pe faleză, Tată.

Cum ? Ce spui ?

Am spus că mă îndoiesc că trebuie să stăm anul acesta pe faleză, Tată. Promenade des Anglais s-a umplut de turişti. Aminteşte-ţi că nu-ţi plăceau covoarele groase..

Da, da, desigur.

Atunci, sugerez să mergem la un hotel mic pe care l-am descoperit pe bulevardul Gambetta şi, dacă n-o să ne placă, mai este un hotel foarte bun pe bulevardul Victor Hugo Nu depăşeşte veniturile noastre, Tată, modest şi...

Ce spui ?

Am spus că nu e un hotel vulgar, Tată

Ah, nu

Şi le voi lăsa un bilet şi voi reţine două camere. Pot fi mici, dar mîncarea...

Cu faţa la mare, Dora.

Toate hotelurile cu faţa la mare sînt foarte vulgare, Tată. Pline de distracţii. Fără pic de linişte Vremurile s-au schimbat, ştii.

Ah, bine. Mă las în seama ta, dragă Spune-le că doresc o cameră mare, potrivită pentru vizite Nu te uita la cheltuieli, Dora.

O, desigur că nu mă uit, Tată.

Şi sper că Dumnezeu ne va face să cîştigăm la loterie, se gîndea ea în timp ce urca în grabă pe strada în pantă care ducea la chioşcul loteriei Cineva din toată Franţa trebuie să cîştige Blonda smeadă de la chioşc începuse să se uite cu interes la Dora care venea regulat în fiecare dimineaţă să vadă rezultatele, ca un cumpărator de ziare. Se apleca deasupra tichetului, ţinînd cartonaşul cu numere şi îl compara cu tichetul Dorei, cu o expresie de simpatie sinceră.

„N-am noroc", spunea Dora.

„Încercaţi şi mîine", spunea femeia „Nu se ştie niciodată. Viaţa e o loterie..."

Dora zîmbea. Nu putea decît să zîmbească sau să plîngă. În drum spre faleză se gîndea, mîine voi cumpăra în valoare de cinci sute de franci. Apoi se răzgîndea, nu, nu, mai bine nu pot pierde şi bruma de franci şi va trebui să-l duc pe Tata acasă înainte de vreme. Dora, mîncarea nu-i bună aici. — Ştiu. Tată, dar e la fel peste tot în Franţa acum, vremurile s-au schimbat. — Cred că ar trebui să ne mutăm la alt hotel Dora. — Celelalte sînt foarte scumpe. Tată — Cum ? Ce spui ? — Nu sînt camere libere. Tată. din cauza turiştilor.

Picioarele bronzate ale tinerilor frumoşi şi ale fetelor treceau pe lîngă ea pe măsură ce se apropia de mare. Ar trebui să aprecieze fiecare minut, se gîndea, s-ar putea să fie pentru ultima oară. Această mare mereu albastră, aceste picioare bronzate, aceşti dinţi albi şi aceste conversaţii prosteşti si nevinovate, aceşti palmieri... Pentru asta plătim

„Te simţi bine, Tată ?"

„Unde ai fost, dragă ?"

„Doar într-o plimbare pe strădute să adulmec miresmele."

„Dora, esti o aschie din bătrînul trunchi Ce-ai văzut ?"

„Picioare bronzate, dinti albi, bărbati în cămasă prin ferestrele cafenelei jucînd cărti cu sticle verzi în fată."

„Bine... Vezi totul cu ochii mei, Dora "

„Căldură, miresme, picioare bronzate Pentru asta plătim, Tată "

„Dora, devii vulgară, dacă nu te superi că-ţi spun asta. Ochii artistului adevărat nu văd viaţa prin bunurile pentru care plăteşte. Lumea e a noastră Ea este dreptul nostru la viată O luăm fără plată"

„Nu sînt artistă ca tine, Tată. Să-ţi mut umbrela... Nu trebuie să stai prea mult la soare."

„Vremurile s-au schimbat", spuse el, privind spre plaja acoperită cu pietricele, „tinerii de azi nu se mai interesează de viaţă."

Ştia ce vrea să spună tatăl ei. De-a lungul plajei, tinerii se jucau cu aerul, cu fetele, cu soarele ; veneau dinspre mare, scuturîndu-şi apa din păr ; călcau peste pietricele, apoi se aruncau în apă ; se interesau de ce-i înconjura cu fiecare por al pielii, aşa cum ar fi spus Tata cînd era mai tînăr şi îşi scria cărţile. Ceea ce spusese acum, „tinerii de azi nu se mai interesează de viaţă" însemna că tinerii lui discipoli admiratorii plecaseră îmbătrîniseră erau ocupaţi şi nu fuseseră înlocuiţi. Ultimul tînerel care îl căutase pe Tata părea anemic. Oamenii nu trebuie judecaţi după aparenţe. Care i-a vizitat acum şapte ani în casa lor din Essex. Tata l-a ajutat cît a putut, sacrificîndu-şi multe dimineţi ca să stea cu el de vorbă în bibliotecă, despre cărţi, despre viaţă, despre vremurile de altădată. Dar acesta, ultimul din discipolii Tatei, a plecat după două săptămîni, promiţînd că le va trimite articolul pe care avea de gînd să-l scrie despre Tata şi despre opera lui. Într-adevăr, a trimis o scrisoare : „Dragă Henry Castlemaine... Cuvintele nu pot exprima admiraţia mea.. " N-au mai auzit de el. Dorei nu-i părea chiar rău. Era un biet specimen, faţă de oamenii care îl vizitau mai demult pe Tata. Pe la douăzeci de ani, Dora s-ar fi putut căsători cu unul din cei trei sau patru membri viguroşi ai echipei Henry Castlemaine, dar n-o făcuse din cauza Tatei, văduv care avea nevoie de public ; şi acum mai credea uneori că i-ar fi fost mai de folos Tatei, dacă s-ar fi măritat... Ar fi putut contribui, din venitul soţului la întreţinerea bătrînului,

Dora spuse : „Trebuie să ne întoarcem la hotel pentru masă".

„Să mîncăm în altă parte. Mîncarea acolo e...."

Îl ajută să se ridice din şezlong şi, întorcîndu-se spre mare, inspiră cu recunoştinţă din briza călduţă. Un tînăr care venea dinspre mare îşi scutură capul cu ochii închişi şi o stropi cu apă ; apoi, observînd ce a făcut, spuse, întorcîndu-se şi prinzînd-o de braţ, „o, scuzaţi". Vorbea englezeşte, era englez şi ea îşi dădu seama cît este de englezoaică. „Nu-i nimic", spuse, rîzînd uşor. Tata îşi căuta bastonul, incidentul trecuse Dora l-a uitat imediat în timp ce-l lua de braţ şi-l ajuta să traverseze bulevardul larg şi fierbinte, unde poliţistul îmbrăcat în alb ţinea piept traficului impetuos „Ţi-ar plăcea să te aresteze unul din ăştia, Dora ?" Rise scurt şi se uită la ea. „Mi-ar plăcea, Tată". Poate nu va insista să mănînce în altă parte. Va fi foarte bine dacă vor ajunge la hotel. Tata va fi prea istovit să mai insiste. Dar el spunea deja „să găsim ceva de mîncare".

„Dar am plătit la hotel pentru masă, Tată".

„Nu fi vulgară, dragă".

În martie următor, cînd Dora l-a întîlnit pentru prima dată pe Ben Donadieu, a avut sentimentul că l-a mai văzut deja, cîndva, nu ştia unde. Mai tîrziu, i-a vorbit despre asta, dar el nu-şi amintea s-o mai fi văzut. Iar această impresie că l-a mai văzut undeva a urmărit-o pe Dora toată viaţa. Ajunse să creadă că l-a întîlnit într-o viaţă anterioară. De fapt, îl văzuse pe plaja de la Nisa, cînd venea peste pietricele dinspre mare şi îşi scutura capul, stropind-o, şi o prinsese de braţ, cerîndu-şi scuze

„Nu fi vulgară dragă. Mîncarea de la hotel e îngrozitoare. Deloc franţuzească."

„E peste tot la fel în Franţa, Tată, astăzi."

„Era un restaurant... Cum se numea ? Pe una din străduţele din spatele cazinoului. Haidem acolo. Toţi scriitorii merg acolo."

„Scriitorii nu mai merg acolo, Tată".

„Ei, atunci cu atît mai bine. Haidem acolo, în orice caz Cum se numeşte restaurantul?... Oricum, hai, pot ajunge acolo şi legat la ochi. Toţi scriitori mergeau acolo..."

Ea rîse, pentru că, la urma urmei, era fermecător. În timp ce se îndreptau spre cazino, ea nu-i spuse : „Scriitorii nu mai merg acolo, Tată. Scriitorii nu mai vin la Nisa, cel puţin cei cu venituri modeste. Dar e aici un scriitor, Tată, Kenneth Hope, de care n-ai auzit. Vine pe plaja noastră şi l-am văzut o dată... Un bărbat de vîrstă mijlocie, timid, zvelt. Nu vorbeşte cu nimeni. Scrie minunat. Tată. I-am citit romanele deschid ferestre în minţi care au fost zidite pentru o sută de ani. Am citit **Inventatorii**, care i-a adus mare celebritate şi avere Este despre inventatori, despre viaţa pe care o duc, despre cum minţile lor se străduiesc să inventeze şi să iubească şi ai crede citind **Inventatorii**, că locul în care trăiesc ei este dominat de inventatori. Are această magie Tata... Te poate face să crezi orice"". Dora nu spuse acestea, pentru că şi tatăl ei scrisese o mare operă şi merita să fie redescoperit. Numele său era respectat, dar nu se mai vorbea prea mult de cărţile lui, nu erau citite. Tata n-ar ... lege celebritatea lui Kenneth Hope. Romanele Tatei erau despre conştiinţele individuale ale bărbaţilor şi femeilor, nimeni nu putea analiza conştiinţa individuală ca Tata. „Am ajuns, Tata... Aici e, nu-i aşa ?"

„Nu, Dora, mai departe "

„Dar acolo e Tumbril ; e îngrozitor de scump."

„Chiar aşa, dragă ?"

Se hotărî să invoce căldura şi să nu comande decît o felie de pepene şi un pahar din vinul preferat al Tatei. Amîndoi înalţi şi subţiri, intrară în restaurant. Părul ei era strîns la spate, pomeţii obrajilor erau frumoşi, ochii mici, gata să rîdă, pentru că se hotărîse să rămînă nemăritată şi asta i se potrivea. Părea şi nu părea de patruzeci şi şase de ani ; pielea era uscată buzele subţiri deveneau şi mai subţiri din cauza grijilor băneşti Tata arăta şi era de optzeci de ani. Cu treizeci de ani în urmă, oamenii întorceau capul după el. „E Henry Castlemaine"

Ben era întins pe burtă pe saltea pe plaja împrejmuită. Carmelita Hope era întinsă pe saltea lîngă el. Mîncau cornuri cu brînză şi beau vin alb pe care îngrijitorul de pe plajă le adusese de la cafenea. Bronzul Carmelitei era ca o haină perfectă din piele strîns lipită de corp. De cînd terminase şcoala, avusese numeroase slujbe pe scenele teatrelor şi în studiourile de televiziune Acum era iarăşi fără slujbă. Se gîndea să se mărite cu Ben, era atît de diferit de ceilalţi bărbaţi pe care îi cunoştea, era vesel şi serios. Era şi chipeş : pe jumătate francez, crescut în Anglia. Avea o vîrstă interesantă, treizeci şi unu de ani Era profesor, dar Tata i-ar putea găsi o slujbă în publicitate sau la vreo editură. Tata ar putea să facă o mulţime de lucruri pentru amîndoi, numai dacă s-ar osteni.

„Nu l-ai văzut deloc pe tatăl tău ieri, Carmelita ?"

„Nu; de fapt, a plecat de-a lungul coastei. Cred că s-a instalat în vreo vilă de pe ţărmul italian."

„Mi-ar plăcea să-l văd mai des", spuse Ben. „Şi să vorbesc cu el De fapt, n-am avut niciodată noroc să vorbesc cu el."

„E îngrozitor de timid" spuse Carmelita, „cu prietenii mei."

Uneori simţea un junghi de nemulţumire cînd Ben vorbea despre tatăl ei. Ben îi citise toate cărţile din scoarţă în scoarţă... Asta îi părea Carmelitei aproape o obsesie, să citeşti cărţi de două, de trei ori, ca şi cum memoria n-ar fi bună. I se părea că Ben o iubeşte pentru că e fiica lui Kenneth Hope şi apoi, din nou, i se părea că nu poate fi aşa, pentru că Ben nu e atras de bani şi succes Carmelita cunoştea o mulţime de fiice de oameni celebri, care erau asaltate de pretendenţi atraşi de banii şi succesul taţilor. Dar lui Ben îi plăceau cărţile tatălui ei.

„Nu se amestecă niciodată în viaţa mea", spuse „E mai bine aşa "

„Mi-ar plăcea să vorbesc mult cu el," spuse Ben.

„Despre ce ? Nu-i place să vorbească despre opera sa."

Nu dar unui om îi place asta. Mi-ar plăcea să-i cunosc mintea "

„Dar mintea mea ?"

„Ai o minte adorabilă. Plină de lene plăcută Fără nici un şiretlic "

(Va urma)

În româneşte de
Petruta SPÎNU

Colectivul de redacţie : Radu ANDRIESCU. Liviu ANTONESEI (redactor şef adjunct), Emil BRUMARU (redactor şef adjunct), Codrin BURDUJA (secretar de redacţie), Mariana CODRUŢ Nicolae DABIJA, Nichita DANILOV Alexandru DOBRESCU (redactor şef), Valeriu GHERGHEL (secretar general de redacţie), Mădălina GRIGORAŞ (secretar de redacţie). Ion HADARCA. Nicolae IONEL, Alina MUNGIU, Constantin PRICOP, Horia ZILIERU.

REDACŢIA : IAŞI. Casa cu absidă. Centrul civic, telefon : 981/16212.
Administraţia : Bucureşti, Calea Victoriei 133—135, telefon : 90/500618.
Întreaga răspundere a afirmaţiilor din articole revine autorilor

PREŢUL UNUI EXEMPLAR : LEI 5

Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sector export-import presă. P.O. Box 12—021. telex 10376, prsfir Bucureşti. Calea Griviţei nr. 64—66, sector 1.